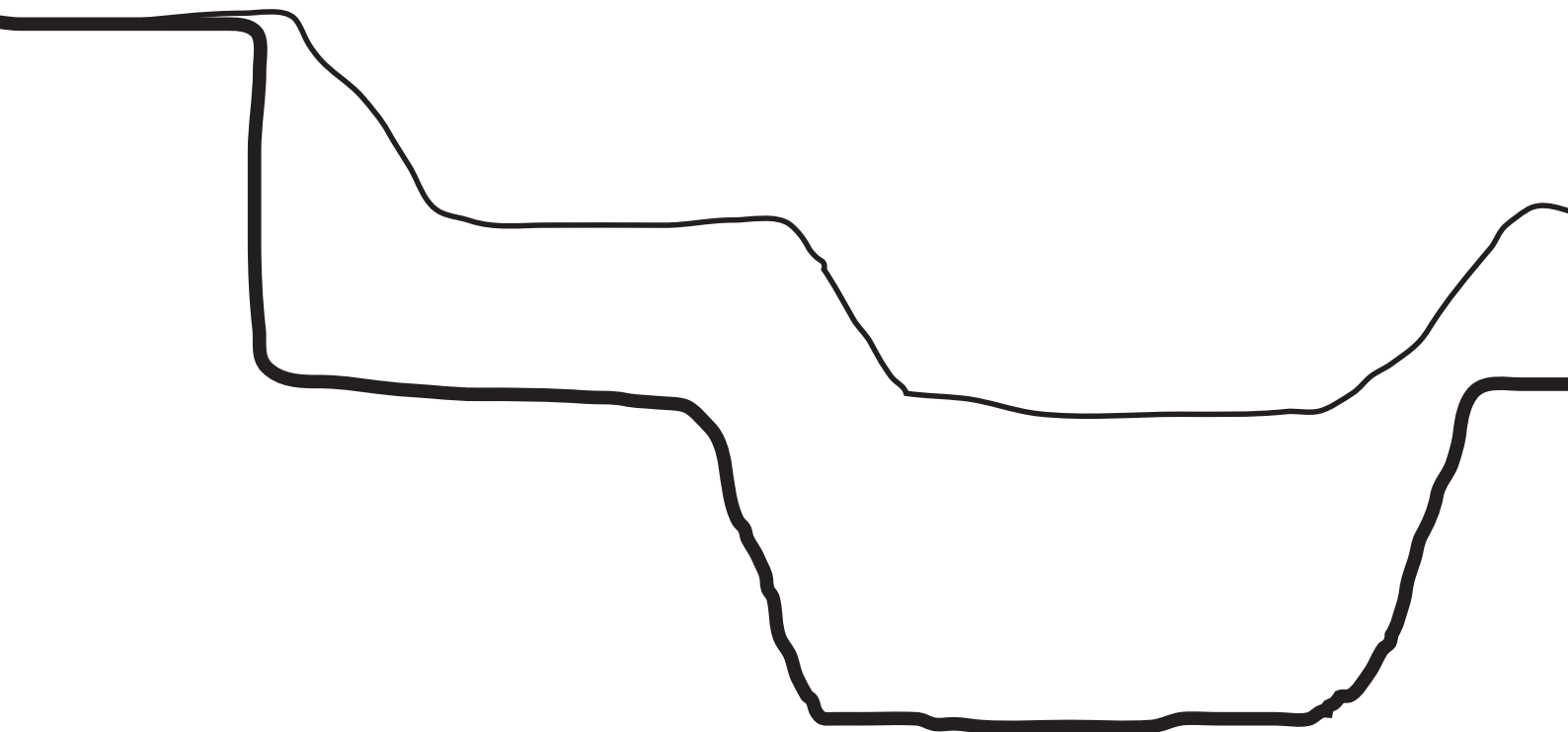

en form
tre funktioner

En Form - Tre Funktioner

Camilla Kulmala

Examensarbete för Formgivare (YH)-examen
Utbildningsprogrammet för Formgivning
Åbo 2014

T a c k

Ett stort tack till er på klassen för ert stöd och tankar under hela processen, ni är super!

Till handledaren för feedback och hjälp.

Till familjen för ert tålamod, att ni förstod att inte fråga för mycket och litade på att jag klarar mig.

Och tack till alla andra som hjälpt mig på ett eller annat sätt!

Pärm Illustration: Camilla Kulmala
Grafisk form: Camilla Kulmala
Antal tryck: 6
Papper : omslag: Munken Lynx 300 g
 inlaga: Munken Lynx 150 g
Typsnitt: American Typewriter Light, Century Schoolbook,
 Calibri
Layoutprogram: InDesign
Tryck: Juvenes Print Turku

2014 © Camilla Kulmala

A b s t r a c t

e x a m e n s a r b e t e

Titel: En Form - Tre Funktioner

Författare: Camilla Kulmala

Utbildningsprogrammet och ort: Formgivning, Åbo

Inriktningalternativ/Fördjupning: Möbelformgivning

Handledare: Johan Keituri

Språk: Svenska

Våren 2014

Sidantal: 93

Abstrakt

Examensarbetet ”En Form - Tre Funktioner” är ett arbete om en konstnärlig designprocess, skapandet av en mångfunktionell form, experiment med nya material och tekniker och den emotionella påverkan på design.

Jag har planerat en form som används i tre produkter vilka tillverkas i tre olika material; en hylla av björkfaner, en golvlampa av gips och en klädhängare av mässingsplåt. Alla produkter har sin egen inspirationskultur vars stämning jag försöker få fram och som sedan förmedlas vidare till åskådaren. Målet är att utveckla och förklara min egen formgivaridentitet.

Nyckelord: formgivning, mångfunktionell form, konstnärlig-process, emotionell formgivning

Tiivistelmä

o p i n n ä y t e t y ö

Nimike: Yksi Muoto - Kolme Funktiota/ En Form - Tre Funktioner

Tekijä: Camilla Kulmala

Koulutusohjelma ja paikkakunta: Formgivning, Turku

Suuntautumisvaihtoehto/Syventävät opinnot: Möbelformgivning

Ohjaaja: Johan Keituri

Kieli: ruotsi

Kevät 2014

Sivumäärä: 93

Tiivistelmä

Opinnäytetyö ”Yksi Muoto - Kolme Funktiota” kuvaa taiteellisen muotoiluprosessin, jossa käsitellään monitoiminnallisen muodon luomista, uusien materiaalien ja tekniikoiden kokeilua sekä emotionin vaikutusta designiin.

Olen suunnitellut muodon, joka soveltuu kolmeen funktioon, minkä pohjalta valmistan kolme tuotetta kolmesta eri materiaalista: hylly koivuviilusta, lattialamppu kipsistä sekä vaatenaulakko/rekki messinkilevystä. Jokaisella tuotteella on oma inspiraatiokulttuurinsa, jonka tunnelman yritän välittää tuotteen kautta myös katsojalle. Työn tavoitteena on kehittää ja selkeyttää omaa muotoilijaidentiteettiä.

Avainsanat: muotoilu, monitoiminen muoto, taiteellinen muotoiluprosessi, emotionaalinen muotoilu

Abstract

bachelor's thesis

Title: One Form – Three Functions/En Form - Tre Funktioner

Author: Camilla Kulmala

Degree Programme: Design, Turku

Specialization: Furniture Design

Supervisor: Johan Keituri

Language: Swedish

Spring 2014

Number of pages: 93

Summary

“One Form – Three Functions” is a thesis about the artistic design process, the creation of a multifunctional form, experimentation with new materials and techniques as well as the emotional impact of design.

I have designed a shape that is applicable to three functions. These three functions are produced into three separate products in three different materials: a shelf from pressed birch veneer, a floor lamp out of gypsum/plaster and a coat rack from bent brass sheet. Each product has also a culture of inspiration. I try to pass on the “feeling” of the chosen culture into the product and through the product to the viewer. My goal is to develop and clarify my designer identity.

Key words: design, multifunctional design, artistic design process, emotional design

i n n e h å l l

INLEDNING.....	1
MÅL OCH SYFTE.....	6
KULTURER SOM INSPIRATIONSKÄLLOR.....	7
FORM FÖLJER EMOTION.....	10
Form	
Funktion	
Emotion	
EN FORM - TRE PRODUKTER.....	24

JOESTA -en hylla.....	28
Finland + Björk	
Tillverkning	
Den Färdiga Hyllan	
RIU -en golvlampa.....	44
Spanien + Gips	
Tillverkning	
Den Färdiga Lampan	
RIPPLE -en klädhängare.....	66
Storbritannien + Mässing	
Patinerings	
Tillverkning	
Den Färdiga Klädhängaren	
AVSLUTNING.....	87
KÄLLOR.....	89

inledning

”En Form - Tre Funktioner” är ett examensarbete om en konstnärlig designprocess, en mångfunktionell form och ett försök att förklara vem jag är som formgivare. Jag bekantar mig med material och tekniker som jag inte har använt förut, men använder mig också av trä och böjning, vilka jag har använt mycket under mina studier.

Själva formgivningen och formen planeras utgående från en skål som jag gjorde under första året av mina studier. Denna skål fungerar som en slags ”utgångsform” för den nya formen. Jag kommer också att tänka på mångfunktionaliteten i produktplaneringen: en form - tre funktioner. Jag planerar en form som kommer att ha tre olika funktioner vilka sedan förverkligas till tre produkter. Dessa tre produkter tillverkas i två obekanta material samt det nära och kära trämaterial, ett material per produkt. Jag vill se och visa hur formen påverkas av materialval. De tre material jag har valt att använda är faner, mässingsplåt och gips.

Varje produkt kommer att ha en egen inspirationskälla, en inspirationskultur. Jag har alltid varit intresserad av olika kulturer och av historia och därför väljer jag tre olika kulturer

som jag har personliga förbindelser till. I produkterna försöker jag få fram känslan av dessa kulturer och hur jag ser på och upplever dem. Jag sätter till en emotionell komponent till varje produkt.

Som grund för arbetet läser jag in mig på formspråket, formens och funktionens betydelse och hur emotioner kan påverka formgivningen och människans sätt att tolka och välja produkter. Jag kommer att reflektera om dessa saker i min egen designprocess: hur jag formger och varför jag formger så här. Jag tvingar mig själv att tänka djupare för att få ett svar eller åtminstone en klarare bild av vem jag är som formgivare.

Kirsukka Fruktskål

mål & syfte

Mitt syfte med arbetet är att utveckla mitt designtänkande och visa vem jag är som formgivare, eller om jag är mer av en konstnär. Jag har märkt under mina studieår att min formgivarpersonlighet består av två lika starka sidor: en konstnärlig och en funktionalistisk. Jag brukar börja formgivningsprocessen genom att skissa för att hitta olika idéer. Sedan blir jag inspirerad av de galna koncepten och gör någonting med ett mycket enklare formspråk.

Min utgångspunkt är skålen jag planerade under mitt första studieår, den fungerar som en "utgångsform". Jag har utmanat mig själv att hitta nya funktioner till denna form och att använda material som jag inte är lika bekant med. Här kommer min konstnärliga sida in i bilden: att tänka vidare och utanför gränserna.

Målet är att förklara, först och främst för mig själv, vem jag är som formgivare eller om jag vill fortsätta på mer konstnärliga vägar. Detta har jag varit lite osäker på under hela studietiden och jag hoppas att svaren kommer till mig före studietiden tar slut.

k u l t u r e r som inspirationskällor

Jag har alltid varit fascinerad av olika kulturer. Ofta hittar jag mig själv filosoferandes över vad som gör att kulturerna har blivit så som de är och varför man i vissa kulturer gör så som man gör. Kulturen påverkar oss utan att man är medveten om det. Jag har valt tre kulturer som jag har personliga förbindelser till: 1. Finland, som är mitt hem, 2. Spanien, en förfluten erfarenhet och 3. Storbritannien, en kultur jag vill uppleva.

Jag har inte gjort någon djup forskning i dessa kulturer, istället litar jag på känslan och blir inspirerad av mina sinnebilder av dem. Som grund har jag valt att observera kulturernas formgivning och traditioner inom formgivarbranschen och formgivare vars formspråk tilltalar mig men som samtidigt representerar kulturens tankesätt. Målen är att få fram "känslan" av kulturen.

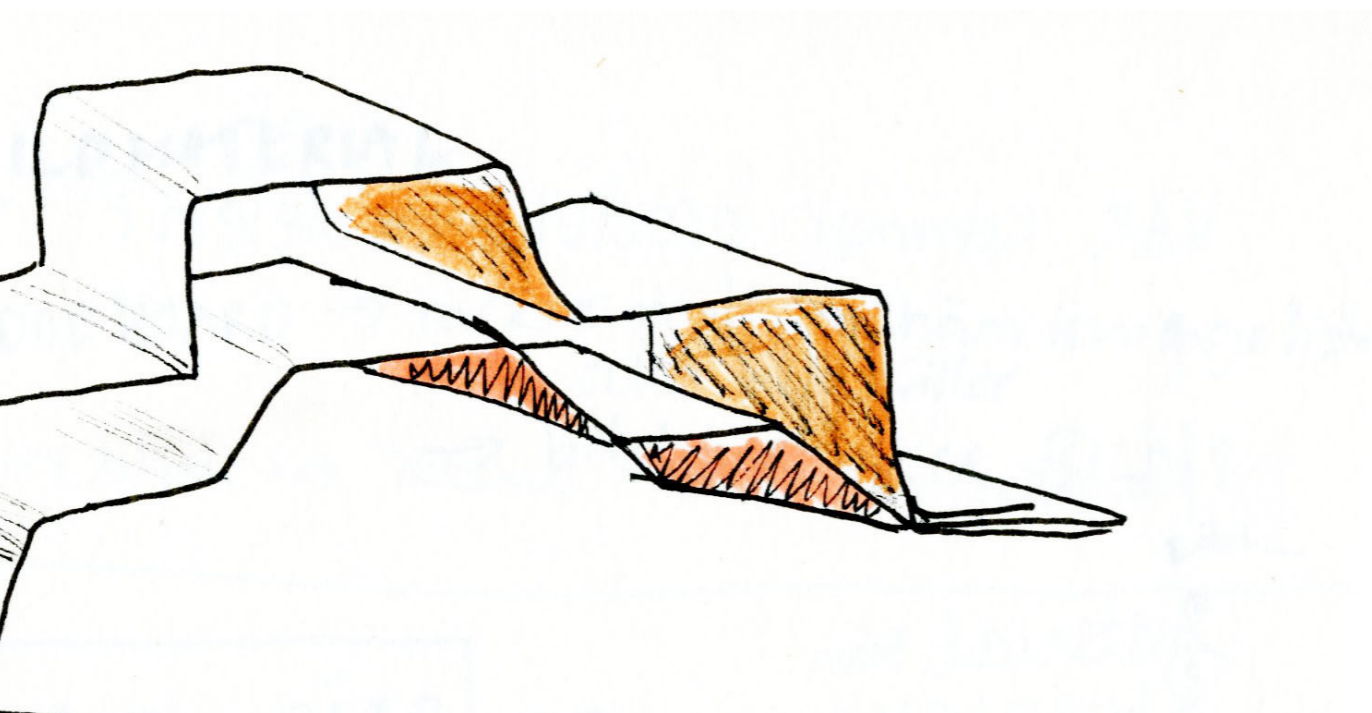
För varje kultur har jag valt ett passande material. De material som jag har bestämt att använda baseras på mina sinnebilder. Materialens uppgift är att stödja känslan av varje kultur och med ytbehandlingen sätter jag till min syn på kulturerna.

Kaklen i Sevilla ▲ ▲

Landsbygd i Österbotten ▲

London ▶

F O R M följer E M O T I O N

Jag har under formgivningsprocessen läst in mig på formens betydelse och semantik, analys av produktens funktion och hur människans emotioner påverkar hens val. Jag blev intresserad av den emotionella aspekten och tycker att den är viktigt, även för formgivaren under formgivningsprocessen, inte bara för köparen.

Formgivaren söker efter en harmonisk och vacker föremålsmiljö och vad hen uppfattar som vackert är bundet till tiden och kulturen hen lever i (Kettunen 2001, s.15). Inom industridesign brukar man koncentrera sig på funktionen och det rationella och därför blir produkter lätt kliniska - form följer funktion. Men som Donald A. Norman säger i sin bok Emotional Design (2004, s.8), är det att saker är vackra, lika viktigt som själva funktionen, om inte mer.

Med mitt arbete försöker jag beröra människans emotioner. Jag har valt tre olika kulturer som inspirationskällor, vardera kultur har en personlig betydelse för mig. Jag försöker få fram "känslan" av dessa kulturer genom de materialval och den ytbehandling jag väljer. Fast jag arbetar på ett konstnärligt sätt glömmar jag inte bort funktioner, som spelar en stor roll i mitt arbete.

F O R M

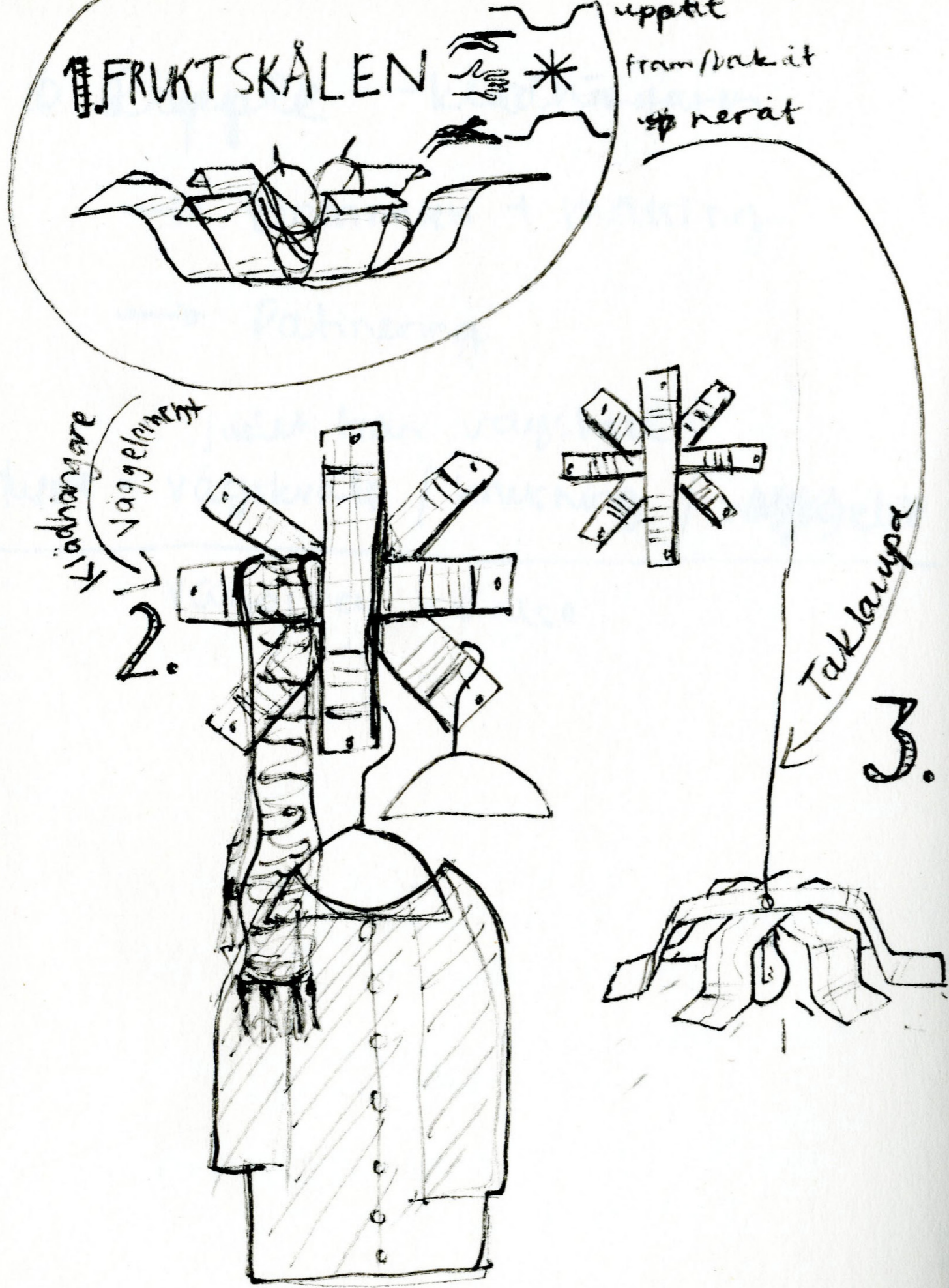
Ordet form betyder skapandet av produktens fysiska form. De första intrycken av produkten är kritiska och det har att göra med syn och perception. Människan bestämmer snabbt om hon tycker om produkten. Man bildar ett positivt intryck genast, utan desto mer funderingar. Om produktens form är lyckad, väcker den intresse och nyfikenhet och man drar sig närmare för att observera detaljer. Dessa detaljer har jag fört fram i mina produkter med materialval: björkfaner – slät och varm, gips – grov struktur, mässing – mönster med patinering. (Kettunen 2001, s.24, 59.)

Det finns två olika typer av former: geometriska och organiska. En geometrisk form kan vara en cirkel, triangel, fyrkant eller en kombination av dessa. Tredimensionella versioner blir bollar, kuber och koner. Geometriska former är ovanliga i naturen och de är ritade med hjälp av matematiska verktyg och linjaler. Organiska former hittas i naturen och de är flytande och oavbrutna, ritade för hand eller med hjälp av en formlinjal. Man kan också kombinera dessa två formtyper. Ett typiskt exempel på både geometriska och organiska former är ett flygplan. (Kettunen 2001, s.25.)

Människans öga vill automatiskt hitta symmetrin i det hon observerar. Jag har märkt, att jag själv hellre formger symmetriska saker än osymmetriska. Fast själva formen kan vara väldigt opraktisk, är det viktigt för mig att hitta ”ordning” i den, d.v.s. någon slags balans. Vår visuella iakttagelse definierar mycket av det som vi anser som attraktiva artefakter. En produkt med geometriska former, symmetri och rena linjer ger ett intryck av visuell harmoni, och tilltalar därför de flesta. Å andra sidan är former som påminner om människans ansiktsdrag eller någonting som man hittar i naturen tilltalande. (Kettunen 2001, s.22, 24.)

Formen på mina föremål har jag skapat utgående från ett tidigare arbete från mitt första studieår. Denna ”utgångsprodukt”, en fruktskål av formpressad faner, består av fyra lika stora delar med samma siluett. Formen är symmetrisk och kombinerar mjuka, runda kurvor med raka ytor. Fast allt föregående visar att formen skulle vara geometrisk, har slutresultatet blivit en blandning mellan de två formtyperna: skålen liknar en blomma.

För detta arbete och denna formgivningsprocess har jag tagit skålens siluett och fortsatt med dess linje och tagit den ett steg vidare. Formen är viktig för mig, den första riktiga produkten jag har formgett. Jag har skapat två former, två delar, med olika siluetter som tillsammans ska bilda en helhet: en med mjukare vinklar och en med skarpare vinklar i större skala. De olika vinklarna mellan de två formerna bildar en subtil kontrast och en helhet som kan jämföras med formen av en å.

FUNKTION

Alla produkter har en huvudfunktion och en eller flera delfunktioner. Funktion är ett annat ord för produktens uppgift; produktens huvudfunktion svarar på frågan "varför och vad?" och delfunktioner på "hur?". De här frågorna borde en formgivare vara beredd att svara på. Kenneth Österlin (2007, s.42.) ger ett tydligt exempel: en penna. Vad är dess funktion? Många skulle säkert svara "att rita", när den funktionen egentligen är att "avsätta märke", eftersom det inte är pennan som ritar utan människan.

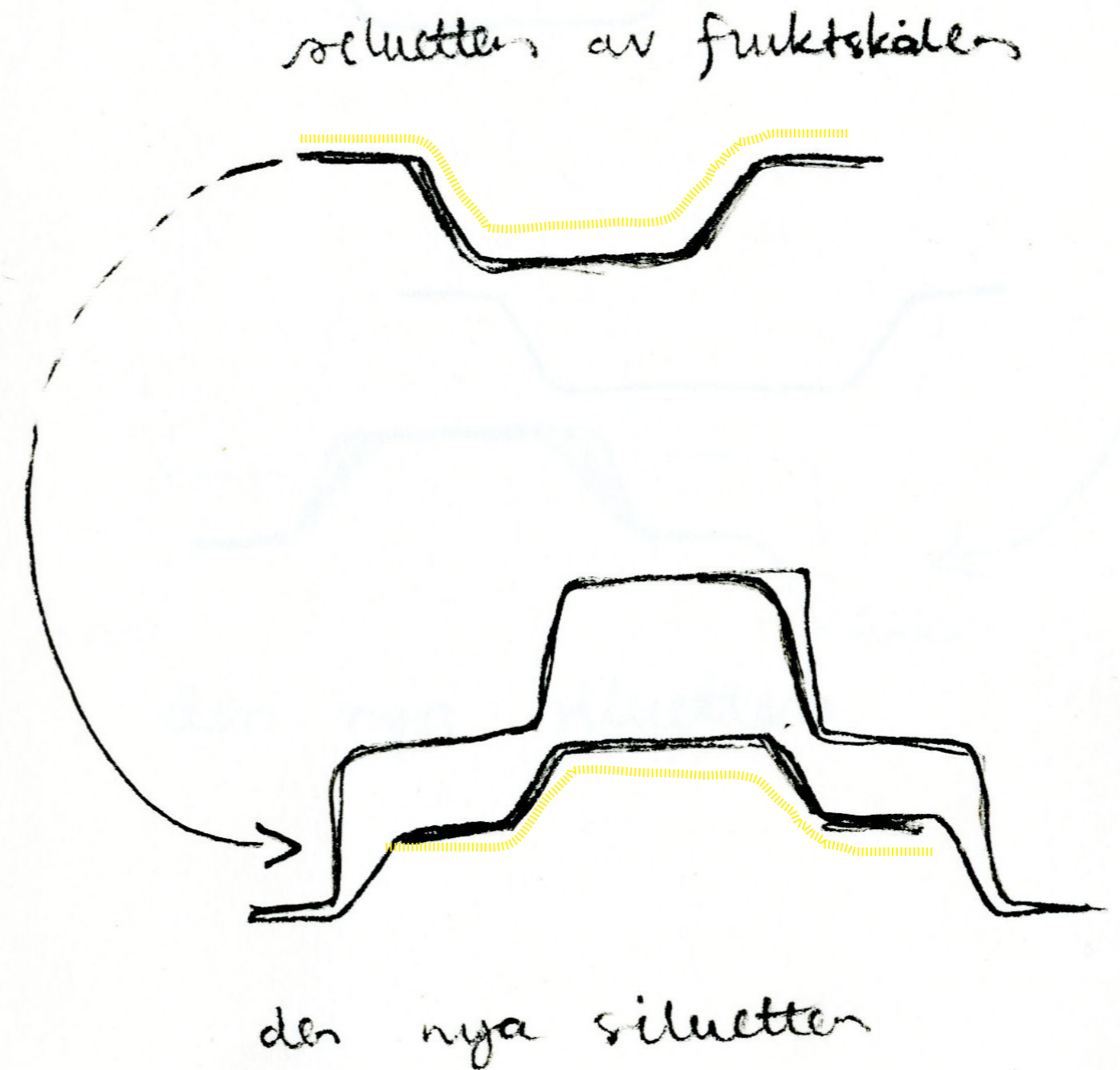
Jag har haft som mål att skapa en form som har tre huvudfunktioner. Ända sedan första studieåret har jag varit fascinerad över mångfunktionalitet: på inträdesprovet planerade jag en produkt som fungerade som en pall, en hatt och en megafon. Skillnaden nu är att jag gör tre produkter med samma form, men med olika huvudfunktioner, inte en produkt med tre funktioner. Jag ändrar bredden på formen på varje produkt beroende av de funktionella behoven.

Funktionen är en viktig del av formen. "Form follows function"-tänkandet, som började på 1920-talet, understryker funktionens betydelse. Allt övrigt lämnas bort och man får en rationell och

puristisk slutprodukt: det är funktionen som gäller, formen kommer i andra hand. Kettunen (2001, s.21) hänvisar till Daniel Berlynes forskning inom det visuella och dess påverkan, som visar att produkter som är för enkla eller för komplexa, uppfattas vara mindre attraktiva. Funktion är viktigt, men inte viktigare än det visuella intrycket.

Mitt fokus har varit på formen istället för funktionen - "funktionen följer formen". Först har jag skapat formen och sedan tänkt på vad de möjliga funktionerna är som man kan skapa med denna form. De tre produkter jag har skapat är en bok- eller dekorationshylla, ett klädhängare och en golvlampa. Deras funktioner är att förvara saker/böcker i, att hänga/sätta saker i och att belysa.

Jag vill betona att funktion är sekundär i denna designprocess. Jag vill hellre att produkten känns skön och är lätt att se på. Jag vet att till exempel hyllan jag har skapat inte är den mest praktiska med tanke på förvaring, men det är inte heller meningen. Den är skapad för att förvara "ens vackraste böcker", att ställa ut dem, inte bara förvara.

EMOTION

Enligt Ilkka Kettunen måste produkten vara symboliskt tilltalande. Människan försöker samla runt sig artefakter som reflekterar hennes personlighet eller hur hon önskar att bli sedd av andra. Allt runt oss och alla val vi gör, är delar av vår visuella identitet. Man väljer produkter som man tycker är vackra, ofta med ett likadant formspråk, men också kompletterande produkter som skiljer sig på något betydligt sätt från resten. Vad man uppfattar som vackert påverkas av kulturen, men också av bland annat familjen och tiden man lever i. Alla dessa är bundna till emotion. (Kettunen 2001, s.17.)

Emotion har tidigare varit ett område inom psykologi man inte har forskat mycket. De flesta har trott att det är någonting man kan överkomma, på likadant sätt som man gör med ett problem: genom rationalisering, tänkande och logik. Och därför väljer man ofta logiken istället för magkänslan. Vi låter oss själva styras av logik även om vår emotion signalerar annat. (Norman 2004, s.12,18.) Jag brukar alltid börja designprocessen med att få ut mina emotioner och rita alla galna idéer jag får och först sedan fråga mig själv: fungerar detta? Optimalt skulle vara att man inte behöver kompromissa med formen för att få konstruktionen och andra praktiska grejer att fungera, men ofta måste man göra det.

Det finns tre nivåer av hur man processar det man har framför sig: instinktiv nivå, beteendenivå och reflekterande nivå. När man uppfattar någonting som fint, kommer denna värdering från den instinktiva nivån. Denna nivåns principer hittas ofta i marknadsföring, folkkonst och hantverk, samt i produkter för barn. Den instinktiva nivån har att göra med den omedelbara emotionella inverkan. Beteendenivån handlar om användningen och utförandet. Nyckelord för denna nivå är funktion, förståelse, användbarhet och fysisk påtaglighet. Den tredje och sista, den reflekterande nivån, täcker ett stort område. Det handlar om budskapets, kulturens och produktens mening eller användningens betydelse. Men det kan också innebära sakers betydelse: saker som väcker personliga minnen eller stödjer bilden man har av sig själv, det hur man vill att andra ser oss. (Norman 2004, s.65-70, 83-84.)

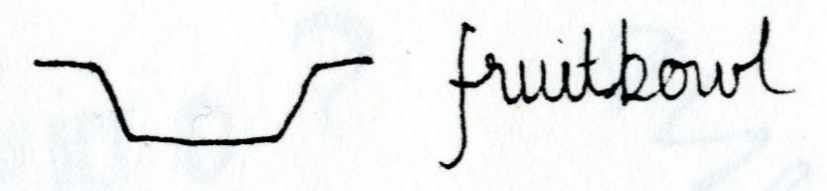
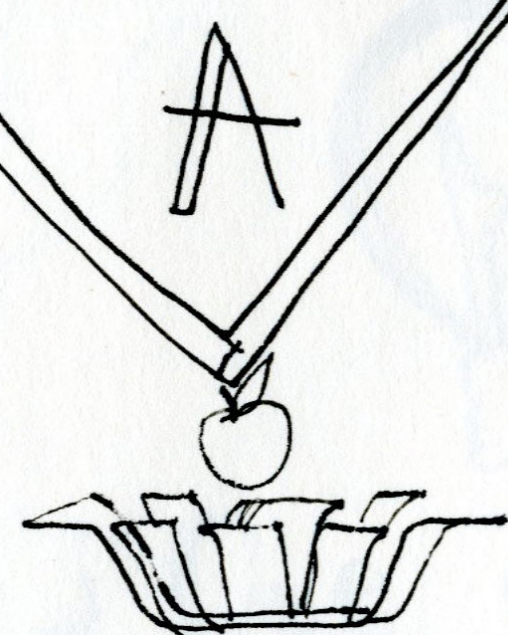
Det finns också en stark emotionell komponent för hur man formger och hur dessa produkter sedan används (Norman 2004, s.5). Formgivaren tar inspiration från sin kultur och från saker som tilltalar eller som hen tycker är intressanta. Hen sätter någonting av sig själv till produkten: symboliska uttryck, antydningar och minnen (Kettunen 2001, s.17). Exakt som jag gör nu; i varje produkt sätter jag till mitt perspektiv och hur jag upplever och har tolkat mina inspirationskulturer. Mina tolkningar är då en blandning av erfarenheter, de jag har sett och upplevt, vad jag har för sinnebilder från tidigare samt funderingar över dessa.

Efter att ha stirrat och funderat över formhelheten jag har skapat, har jag märkt att den påminner mig om formen av en å. Jag har alltid bott i närheten av en å; barndomens lek och

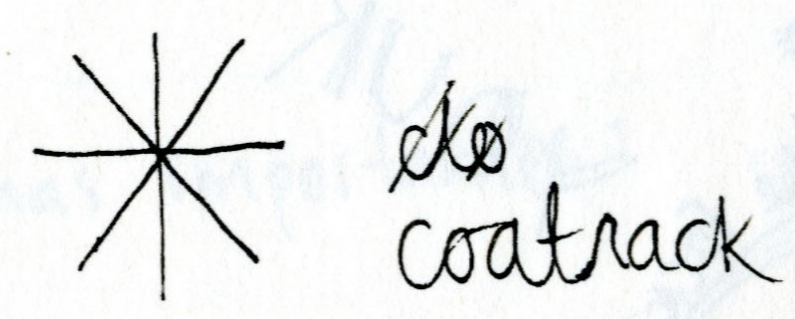
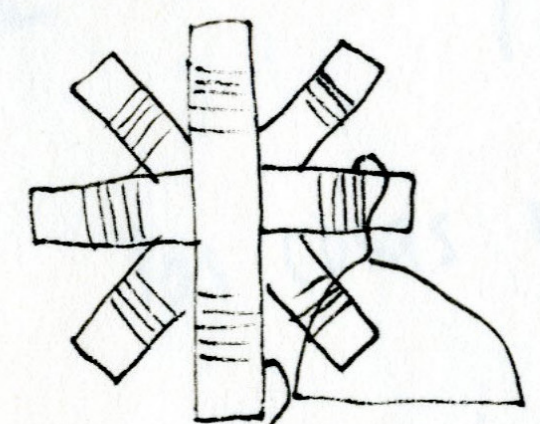
äventyr vid Raisonjoki å i Reso och blivit mer vuxen i närheten av Aura å. Man kan tolka detta så att jag har omedvetet blivit påverkad av mina emotioner och minnen och arbetat på den instinktiva nivån, när jag gav form till mina föremål.

Men det är inte bara utseendet som har att göra med emotion. Norman (2004, s.17) hänvisar till en japansk forskning om olika bankautomater och dess användbarhet. Resultatet visade att de attraktiva automaterna var lättare att använda. En israelisk forskare Noam Tractinsky var förbryllad och utvecklade ett liknande experiment i Israel, eftersom han trodde att resultaten måste vara bundet till kulturen. Resultatet blev likadant och till och med starkare än i Japan. "Contrary to his belief that usability and aesthetics" were not expected to correlate", refererar Norman till Tractinskys forskning (Norman 2004, s.18).

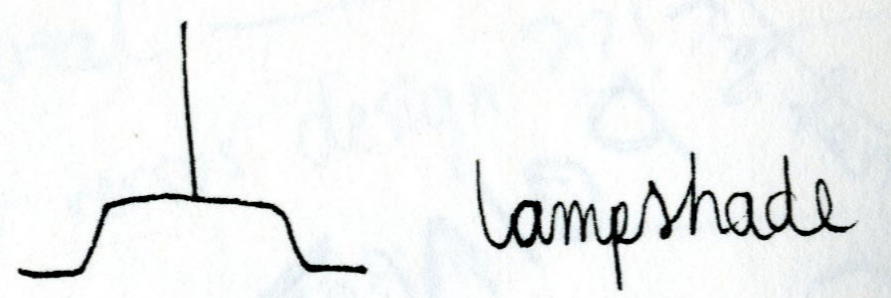
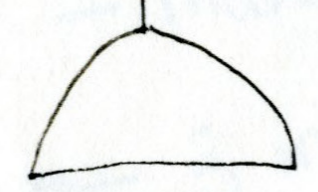
Men varför? Vad är orsaken till att attraktiva saker är lättare att använda? Om vi går lite tillbaks till formen och formspråket. Berlynes forskning (enligt Kettunen 2001, s.21) konstaterade följande: för enkla och för komplicerade former uppfattas mindre attraktiva än någonting mitt emellan. Ofta gör man en uppdelning att enkel form är samma sak som lätt att använda och komplicerad motsvarar svårt. Men man måste iaktta upplevelse och estetik. Som de japanska forskarna hade upptäckt, var det lättare att använda en bankautomat som var snyggare. Orsaken ligger i emotioner: När man upplever att någonting är attraktivt, väcker det positiva emotioner. Därefter när människan har ett positivt sinnestillstånd, tänker hon på ett mer kreativt sätt och tack vare detta är det lättare att komma på lösningar och människan är beredd på att lära sig nya saker. (Norman 2004, s.19.)

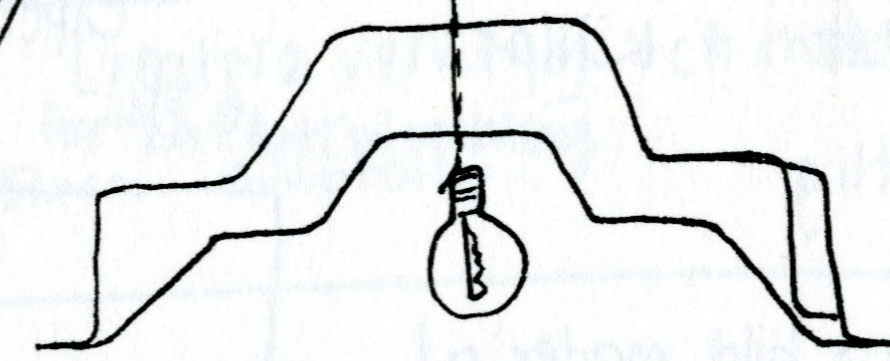
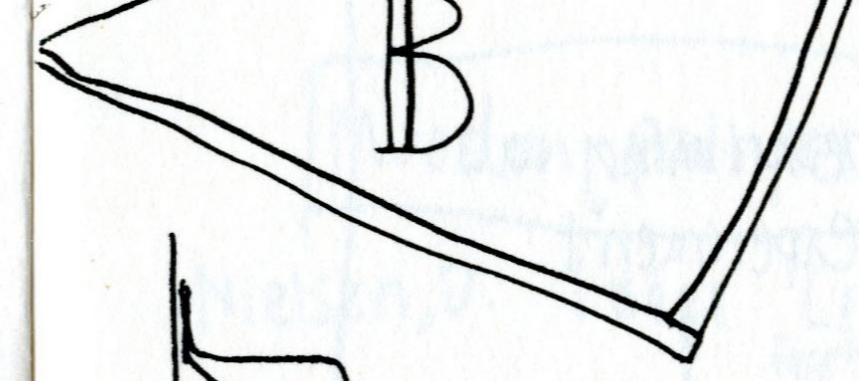
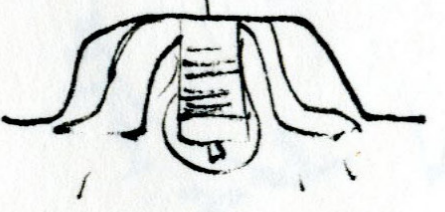
fruitbowl

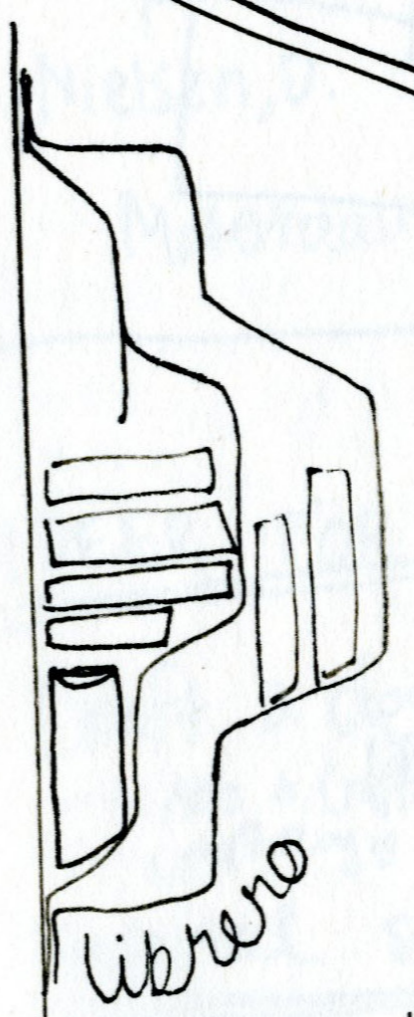
sko
coat rack

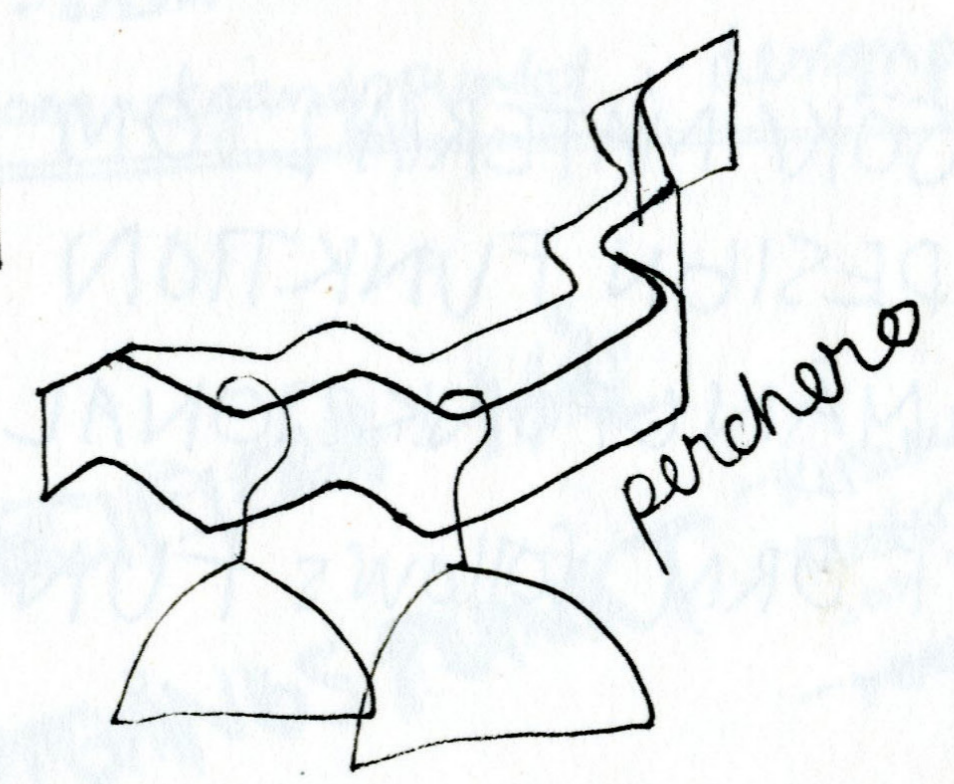
lampshade

lampara

librero

perchero

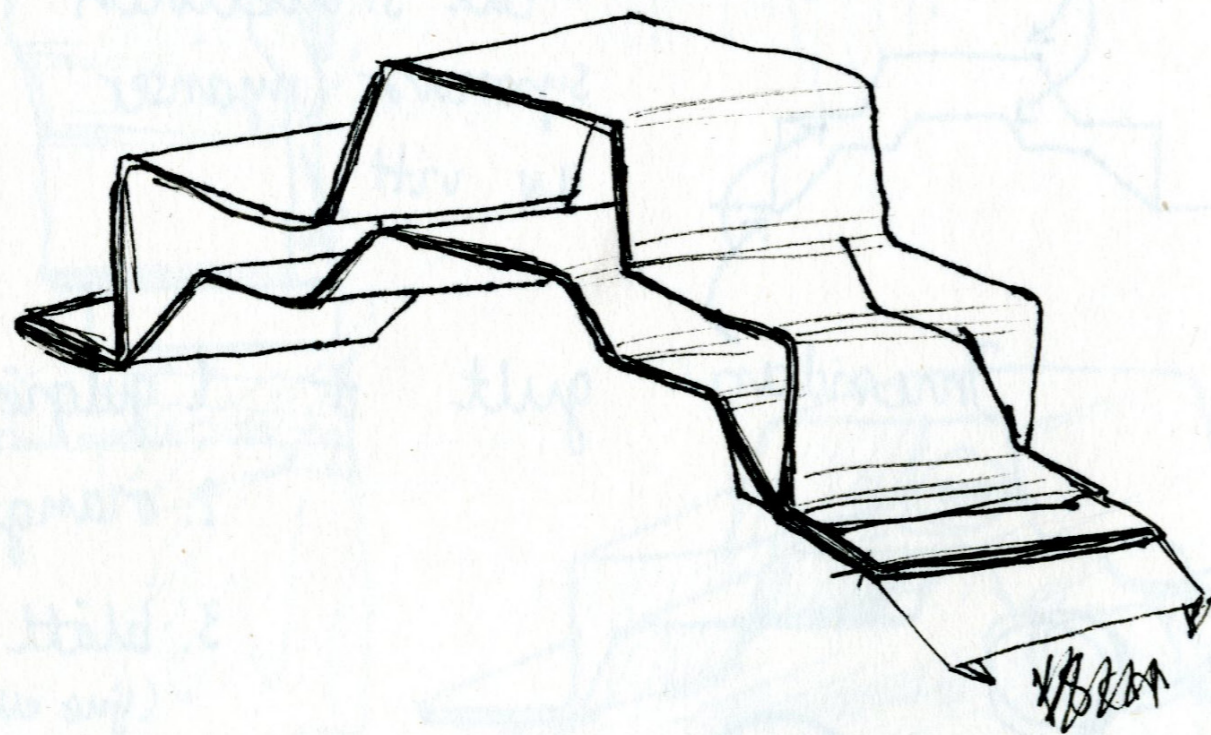
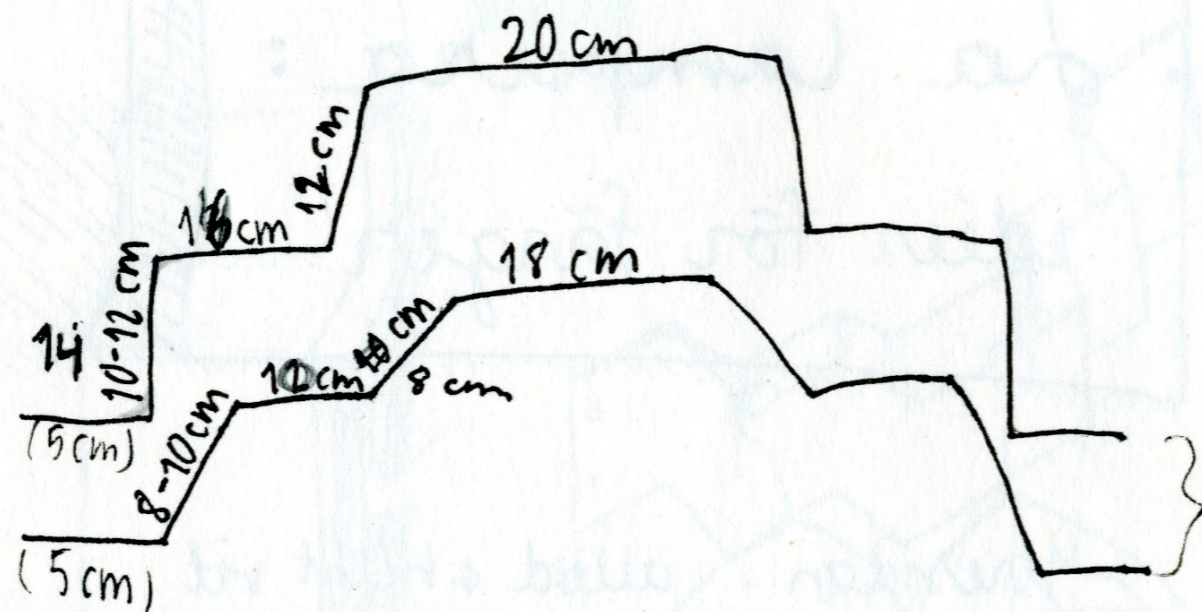

EN F O R M TRE PRODUKTER

Jag har planerat tre produkter som alla har en och samma form, men utgående från materialens villkor. Jag har använt tre olika material, ett material per produkt: En hylla av björkfaner, en klädhängare av mässingsskiva och en golvlampa av gips. Alla tre produkter är lika djupa och har samma sidosiluett, den enda variabeln är bredden som ändras från 12 cm till 18 cm och 24 cm. Formen är symmetrisk och formas av vinklar.

Varje material beter sig på olika sätt och små ändringar i formen har skett under tillverkningen. Med mässingsplåt får man skarpa vinklar som inte är möjligt med faner. Med gips skulle det vara möjligt att få kurvorna lite skarpare, men jag använde mig av en fanerstomme som stöder gipsen och därför blev kurvorna mjukare, på samma sätt som med hyllan.

I början var idén att bara utveckla själva utgångsprodukten, "Kirsukka" -fruktskålen, och tillverka den i olika material och komma på nya funktioner för dess form. Men snart började jag oro mig eftersom det kändes som det inte skulle vara tillräckligt och som någonting fattades. Snart glömde jag bort själva skålen som funktion, och skapade någonting nytt. Utgående från

0,6 mm faner

12 cm

18 cm

24 cm

skålens siluett ritade jag två nya siluetter som tillsammans skapar denna form som nu finns i min kollektion.

Istället för en kollektion av en fruktskål, en klädhängare och en taklampa bytte jag funktionen av en skål till en hylla och istället för en taklampa gjorde jag en golvlampa, som passar bättre för denna form. De öppna sidorna av formen släpper ut ljus så att den blir bländande från ögonnivån och uppåt.

Jag presenterar varje produkt som enskilda processer som de är fast formen knyter ihop dem till en kollektion. Användningen av olika material kräver det. Jag börjar med att förklara produktens funktion och sedan fortsätter jag med inspirationskällan, mina egna kulturtolkningar och tillverkningen.

j o e s t a

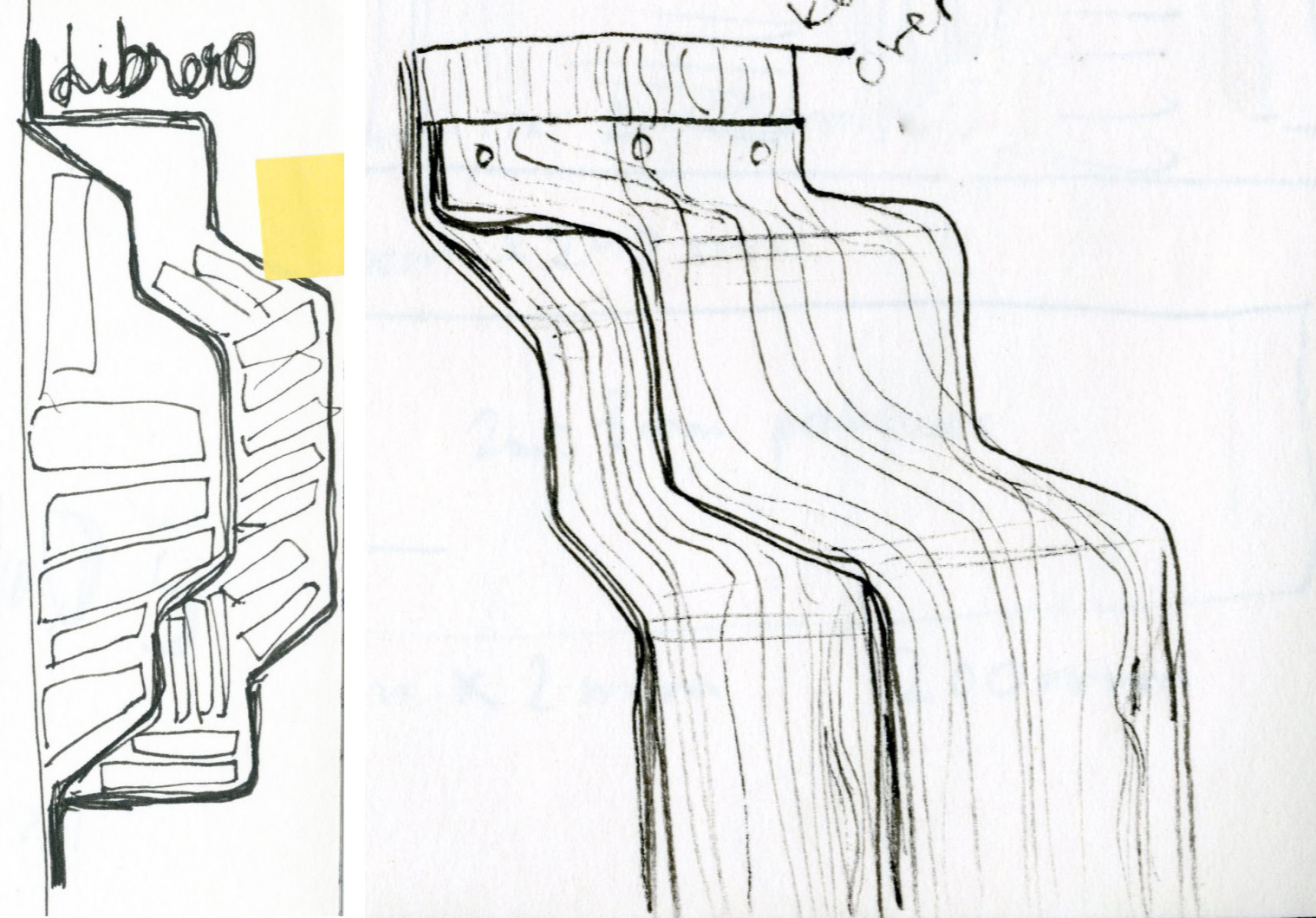
”Joesta” är en hylla var man kan ställa ut sina vackraste och käraste böcker. Den är för böcker och saker man inte vill tappa och för saker som har haft eller har betydelse för dess ägares liv. Finska ordet “joesta” betyder “från ån” och hyllan är böjd till en mjuk å-liknande form av björk. Formen och materialet känns skönt och flytande när man rör den. Denna hylla representerar min känsla av hemmet och synen på den finländska kulturen.

FINLAND + BJÖRK

Vad tänker man oftast när man tänker på Finland? Säkert landets största rikedom: trä. En annan sak är vattnet och skärgården. Finland är mitt hem, fast jag redan från gymnasietiden har sagt åt alla att jag vill bort härifrån: resa, studera och även bo utomlands. Men ju längre tid man är borta, desto mer vill man tillbaka. Man börjar uppskatta sin kultur på ett annat sätt.

Men vad är hem för mig? I större skala är det Finland, men när man går djupare är det först och främst Egentliga Finland och Åbotrakten. Vattnet har alltid varit nära, i form av en flytande å och skärgård. Det är här familjen och de närmaste vännerna finns. Jag älskar hur äldre människor pratar dialekt, hur staden är en rörig blandning av olika arkitekturstilar som ändå på något sätt går ihop och hur människor flockas vid Aura å om somrarna. Dessa saker får mig att känna att jag är hemma och därför har jag valt att ta inspiration från mitt hemland.

Finland är känt för träindustrin. Jag har valt att användabjörkfaner som jag tycker beskriver landets formgivningstraditioner bäst. Alvar Aalto med sina böjda möbler blev känd ute i världen och stämplade formpressad björk till ett sorts varumärke för finsk formgivning.

Den finska kulturen är först och främst en rationell kultur och det syns också på formgivningsbranschen. Vad har vi gett till världen annat än Aalto? Nuförtiden finns det en ny generation av formgivare till vilken till exempel Harri Koskinen, Mari Isopahkala och Simo Serpola samt många små företag som Saana ja Olli och &Bros hör. Ekologiskt är "pop" och så är även naturen och hållbarheten.

Nutidens formgivare i Finland verkar ta inspiration från sin hemmiljö, och det som ofta gäller i Finland är skog, skärgård, sjöar och landsbygd. Jag har också iakttagit dessa, men också blivit inspirerad av känslan av hem, som jag försöker få fram i hyllan.

Älä lähre mihenkkas ennen ku Föri on kii kaijas.

Älä poistu Föriältä ennen kuin se on kiinni laiturissa.

Förbjudet att stiga av färjan innan den lagt till.

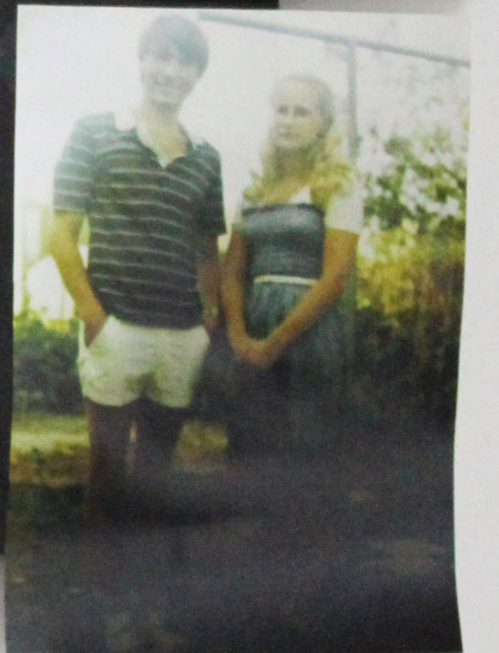
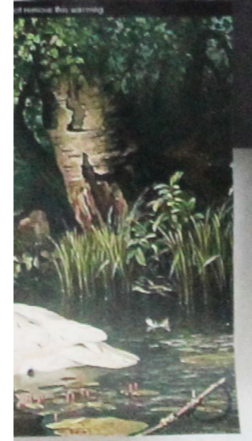
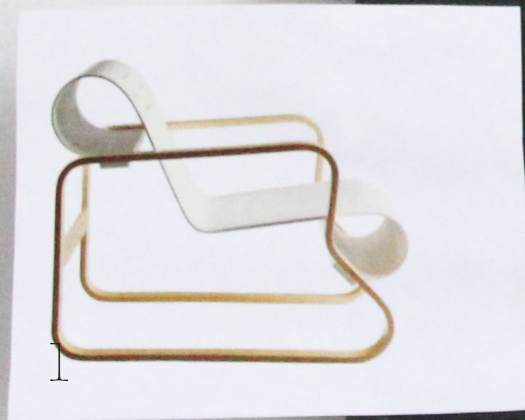
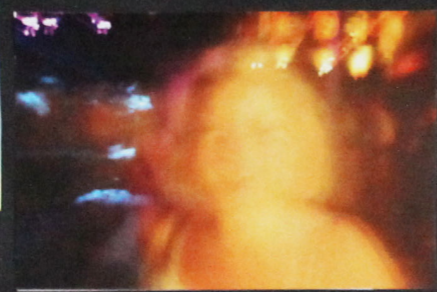
Tämän kyydin tarjoaa Turun kaupungin Kiinteistöliikelaitos yhteistyössä Airisto Line Oy:n kanssa

Murretekstin käänös (Turkuseura)

2005

▲ Idéskiss för hyllan.

◀ Föri-färjan i Åbo.

Moodboard: HYLLAN

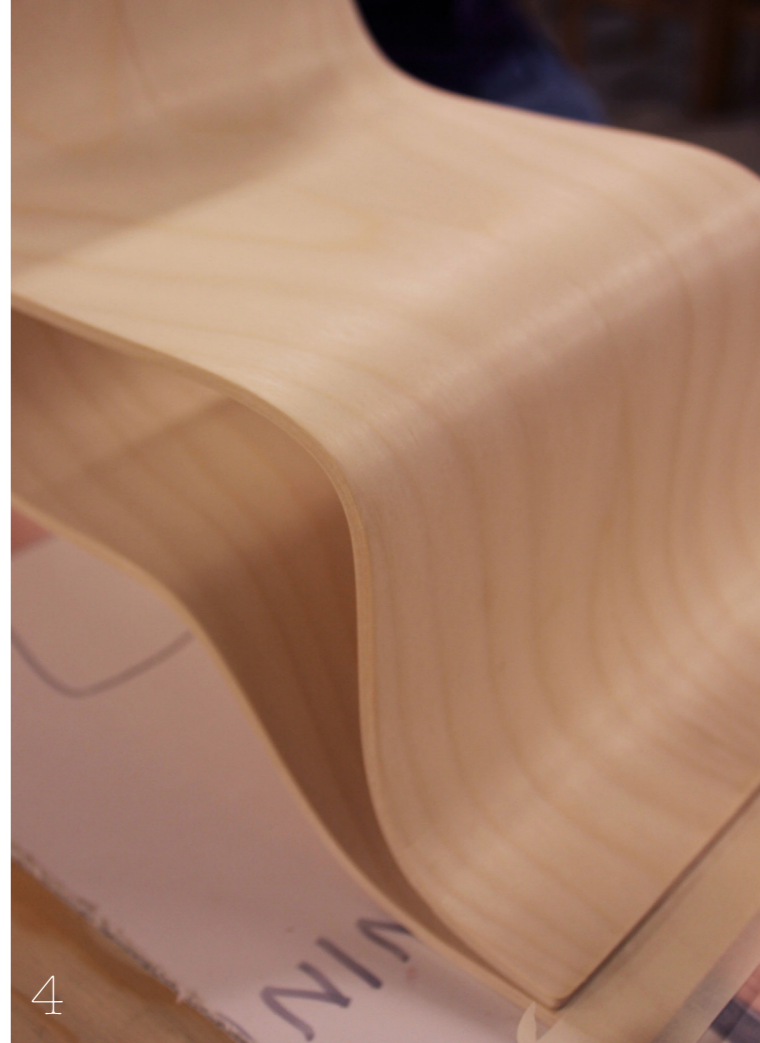

TILLVERKNING

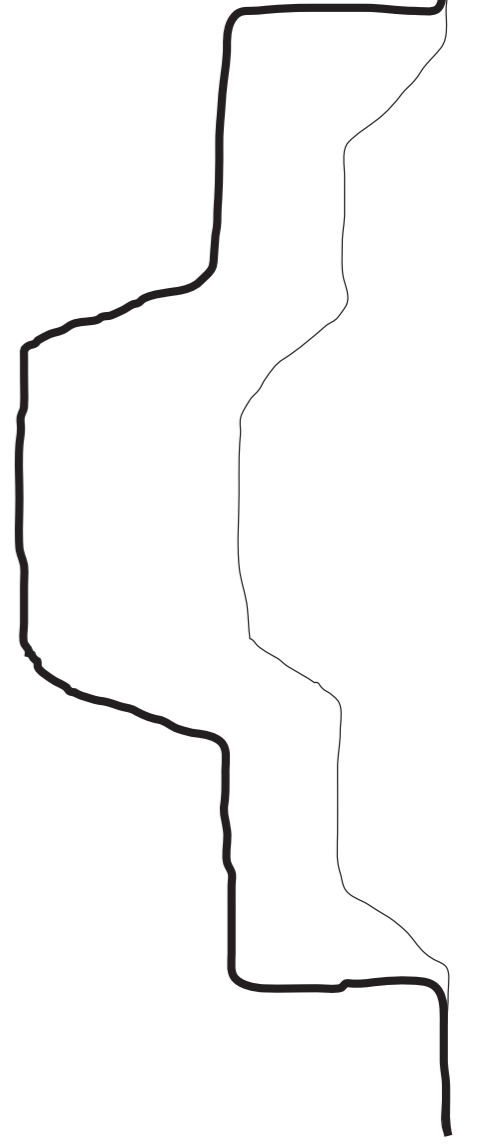
Tillverkningen av "Joesta" var i princip den enklaste av alla tre, eftersom jag arbetade med ett material och en teknik som jag är bekant med. Den ända möjliga motgången var att faneren skulle spricka i de branta kurvorna under böjningen. Formen kräver att man använder väldigt tunn faner, som var svår att hitta i den bredden jag ville ha. Sist och slutligen använde jag mig av smalare faner som skarvades ihop för att få hyllan till den eftersökta bredden.

Skarvning betyder att man sätter två eller flera fanerskivor bredvid varandra och tejpar ihop dem med en speciell skarvtejp som är gjord för detta. Fast jag var skeptisk och inte ville ha en skarv på mitten av hyllan, upptäckte jag att man kan skapa intressanta mönster för hela ytan med tekniken. Av någon orsak tycker jag, att med skarven, speglar hyllan också bättre dess inspirationskultur.

Eftersom formen har branta kurvor var den svår, men inte omöjlig att böja. Det behövdes fem personer som hjälpte till och mycket kraft. De färdigt formpressade formerna sågades till de rätta måtten, slipades och ytbehandlades. För ytbehandlingen valde jag att använda färglöst oljevax för träytan. Jag ville lämna ådringarna synliga för de kompletterar formen och oljan ger också ytan ett varmt utseende.

Den F ä r d i g a
H y l l a n

1

2

3

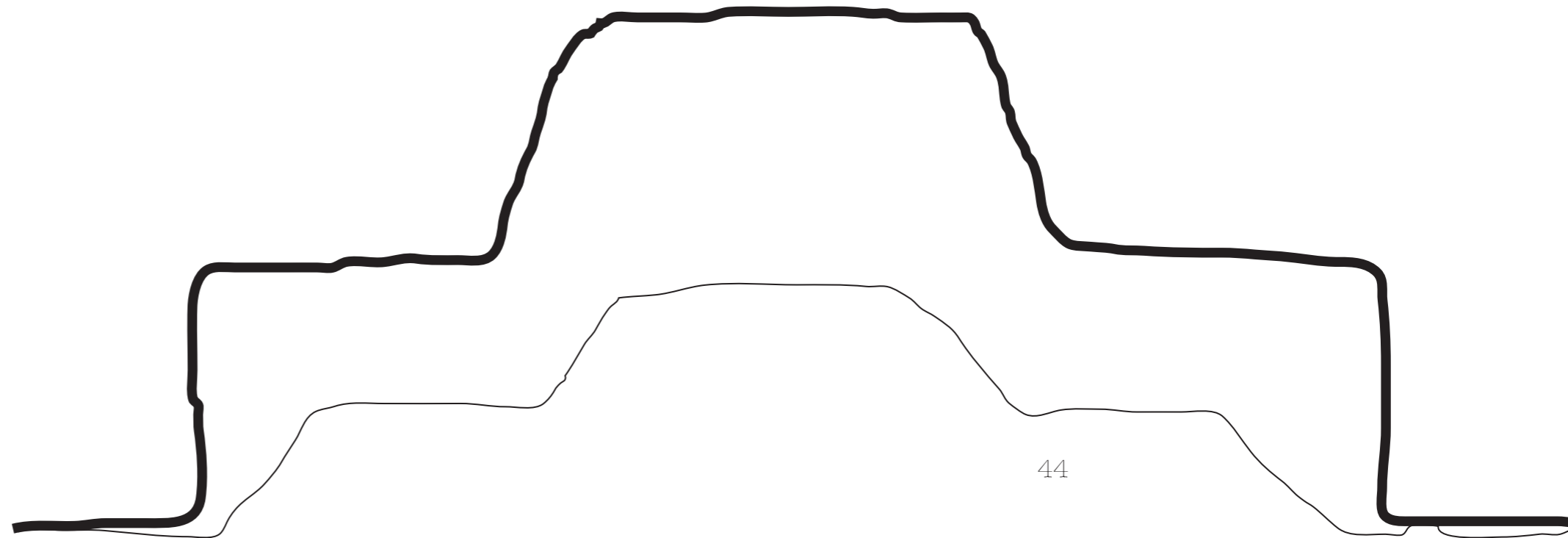

4

r i u

“Riu” är en golvlampa vars färggranna inre yta speglar ljuset och skapar en varm stämning. ”Riu” är valencianska för ”en å” och som en flytande å har gipsytan en levande struktur som liknar vattenrörelse. De varma nyanserna från gult till rött skapar känslan av en solnedgång och en varm spansk kväll. Den rekommenderas att användas i bra sällskap och för att mysa.

SPANIEN + GIPS

Jag gjorde min andra praktik i Valencia och bodde där i tre månader. Planen var inte att åka till detta land. Jag hade alltid tidigare tänkt att Spanien är en turistfälla och ingenting mer, ingen plats för mig. Landet är en motsats till finländsk kultur: socialt, temperamentsfull och opunkligt. Under de tre månaderna ändrade jag min åsikt när jag lärde känna staden, kulturen och grunderna i språket. Fastän jag mot slutet var mer än redo att resa tillbaka till Finland, saknar jag nu Spanien. Jag saknar den avslappnade atmosfären och de sena kvällarna när det kändes som hela staden umgicks med sina familjer och vänner.

Redan tidigt har spanjorerna haft en syn för modernismen, speciellt i Barcelona som har varit landets ledande stad inom konst och formgivning. Men under Francos diktatur förbannades design, eftersom man starkt kopplade ihop formgivningsyrket med katalanska identiteten vilken diktatorn försökte pressa ner. I Spanien uppskattar man hantverk på ett djupare plan. Under diktaturen var arkitekterna tvungna att använda de traditionella hantverksteknikerna som var de enda möjliga om man ville fortsätta med formgivning. (Dubois 1998, s.57.)

I Valencia blev jag kär i de spanska färggranna kaklen som jag såg på husväggar och -golv, inom- och utomhus. Spanien är känt

för sina färgglada kakel och för sin keramikkonst, som till en stor del är inspirerad av den arabiska kulturen, speciellt i de södra delarna av landet. Från de här kaklen fick jag idén att använda gips för en av mina produkter. Jag har länge velat prova på gips, för gips liknar keramik men behöver inte brännas. Därför valde jag använda gipset istället för lera.

Gips är ett material som hittas i naturen och används allmänt inom hantverks- och konstbranschen, mest för mallar, modeller, skulpturer och olika sorts ornament. Stöd, fyllningar och lister både inom- och utomhus och i byggnader, är också ofta gjorda av gips. Det kan gjutas, formas, bearbetas och spritsas. Genom konsthistorien har gips varit ett väsentligt material för skulptörer. Under renässanstiden steg intresset för gips på nytt efter Antikens fynd och på ett sätt föddes gipsornamentiken på nytt. (Pitkämäki 2004, s18.) Själva gipset är i pulverform och blandas med vatten för att laga gipsbruk. Bearbetningstiden är kort, men kan förlängas med hjälp av t.ex. kallare vatten eller en vatten- och limlösning. (Pulla 2004, s.40 & s.49.)

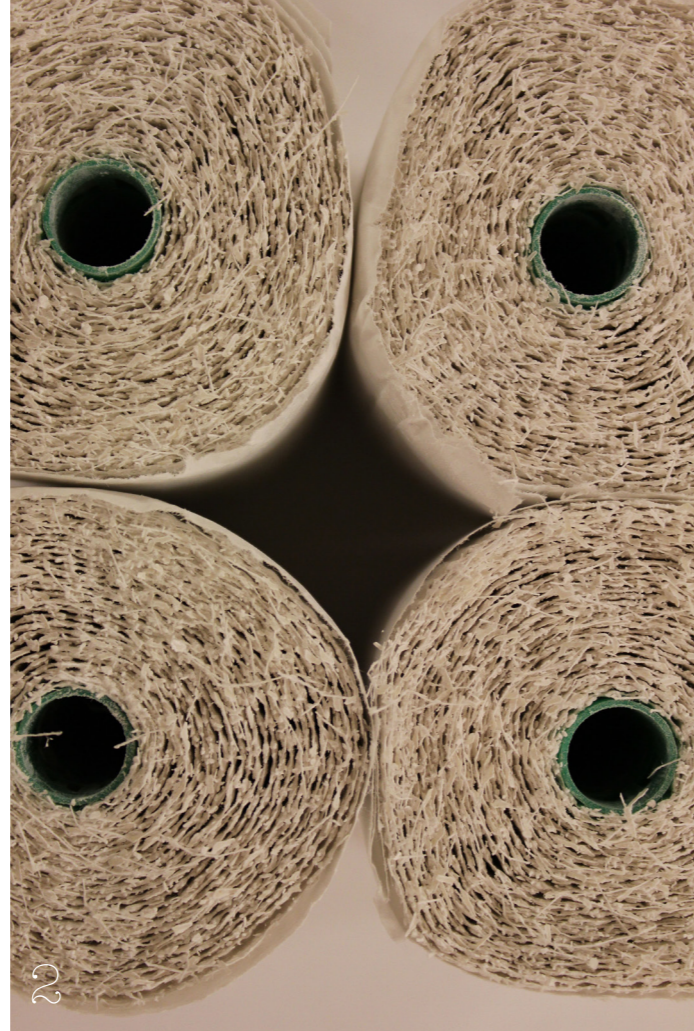
Den största och viktigaste inspirationskällan för lampan har varit de färgglada kaklen samt den unga intressanta spanska formgivaren Xavier Mañosa (företag Apparatu) och min före detta praktikplats MUT design. Jag har redan tidigare jämfört finska och spanska designstilar och märkt följande: där finländarna tar bort det överflödiga från ett designföremål, lägger de spanska till någonting, till exempel färg. Därför jag har också låtit mig själv arbeta på ett mer spansk sätt med denna lampa, mer konstnärligt.

▲ Kakel i Valencia på väggen av Mercat Central.

◀ Kakel inspirerad mönsterskiss för lampan.

Moodboard: GOLVLAMPAN

TILLVERKNING

Före jag började med tillverkningen av lampan har jag experimenterat och bekantat mig med gips och dess egenskaper. Hur man blandar, formar och täcker med gips. Jag gjorde ett test om de runda kurvorna är möjliga att göra med bara gipsbruk eller om det behövs en stomme som täcks med gips. De runda kurvorna är möjliga att göra men svåra att få ihop till en sådan formhelhet som jag har planerat. Så för att vara säker har jag byggt lampan på en stomme av faner.

Jag gjorde två teststommar på vilka jag satte gipsbruk: en utan något annat bindande stödmaterial och en med gipsband, likadant som används på sjukhus. Efter ca tre veckor började gipsen spricka och bitar av gipsen föll bort från modellen utan band. Den andra fick också sprickor men höll ihop tack vare gipsbanden. Orsaker till att gipsen föll bort från den första modellen kan vara fanerstommen; trä, även tunn faner, är ett levande material och kan innehålla fukt som kanske påverkade det tunna gipslagret.

För att få en lampsladd och själva sockeln in i lampan, har jag borrar ett hål på en sida av den större och påkommande delen av formen. Hålet gör att lampan ser mer uttänkt ut och det fungerar också som en intressant detalj. Själva lampan ligger på den inre delen av formen. På den inre delen har jag gjort en rund

† Gipspulver, gipsband, blandning av gipsbruk och bearbetning.

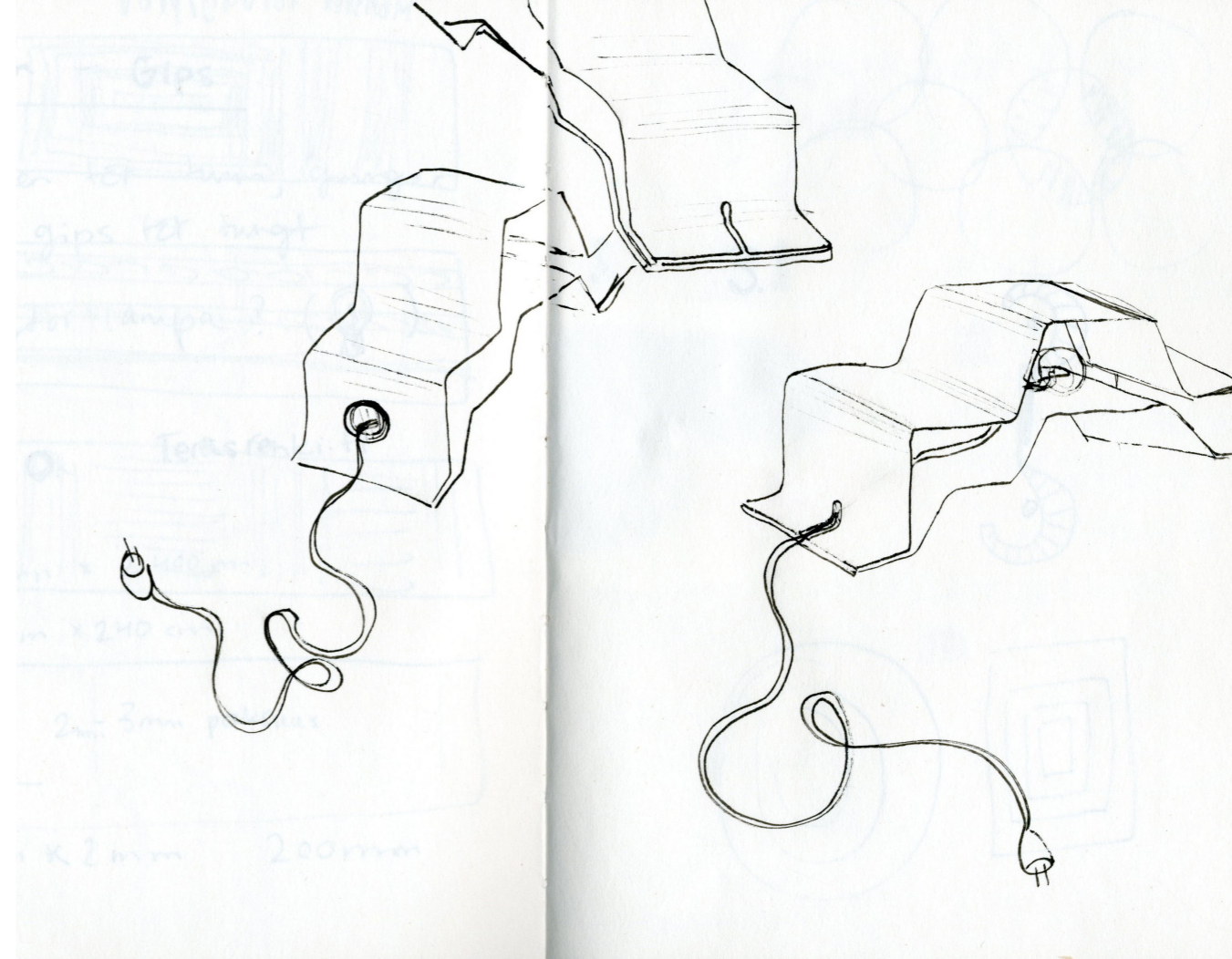
och låg stödvall av gips, som hindrar lampan att falla ner från de öppna sidorna.

Av de tre produkterna tog denna lampa mest tid, eftersom det tar tid för gipsen att torka helt och hållet. Under tiden jag väntade på att gipsen torkade kunde jag fortsätta med de andra produkterna. Först formpressade jag stöd av tunna restbitar av faner till de två delarna som bygger formen. Jag började med den mindre delen och täckte först stöden med gipsband och sedan med ett lager av vanligt gipsbruk. Efter en vecka satte jag på ett lite tunnare lager för att få formen mer stadig. Varje gång jag väntade på att den första delen skulle torka, kunde jag fortsätta med den andra.

Till sist slipade jag försiktigt alla ytor och kanter jämna och målade ett ännu tunnare lager på formerna med en pensel. Sedan kunde jag börja fundera på de mönster och färger jag ville ha på den inre sidan av lampan.

Färgernas uppgift är att skapa stämning av inspirationskulturen samt mönstren. Mönstren är inspirerade av den spanska kakelkonsten. Jag målade flera mönsterprov på papper före jag bestämde mig för den slutliga, men även den ändrades spontant under målningen och den fick mer detaljer.

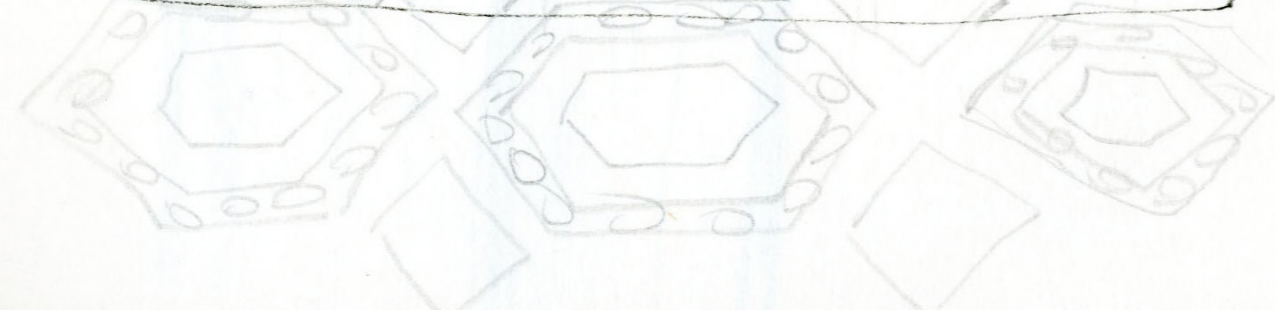
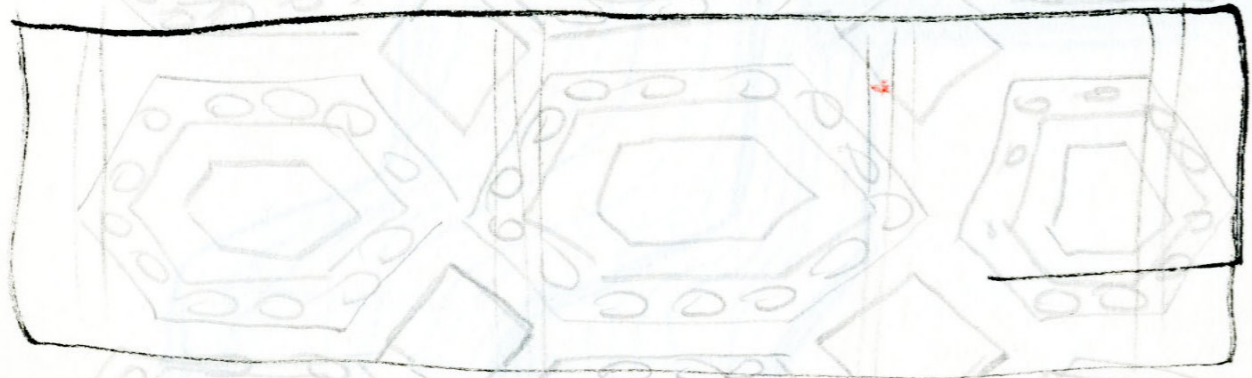
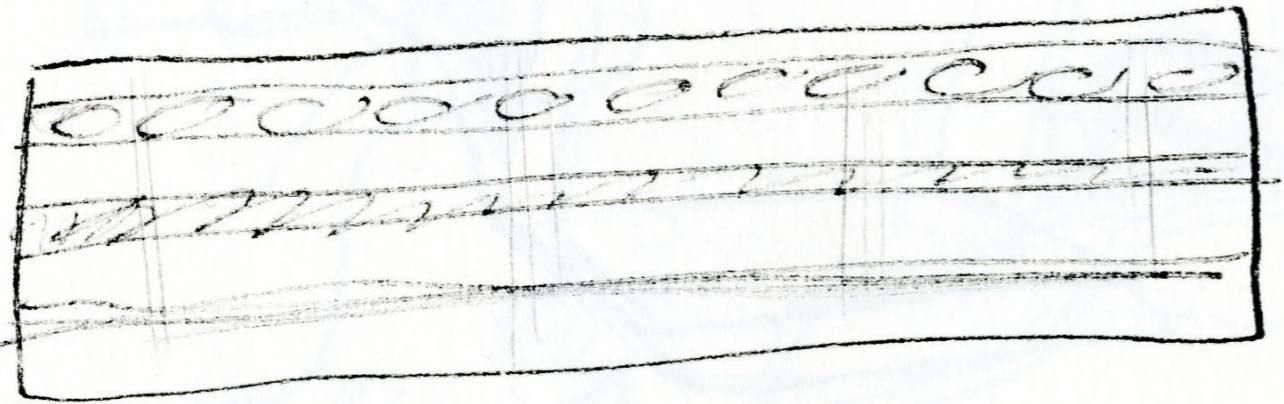
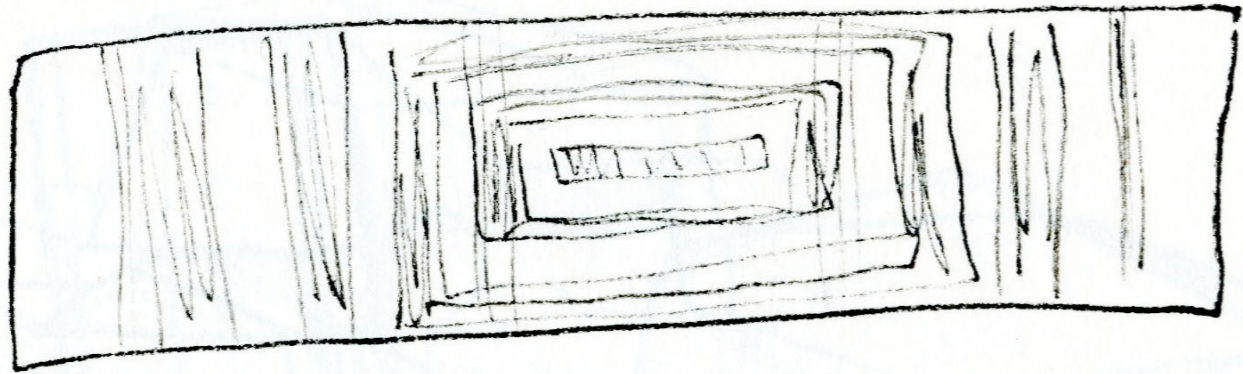
Före målningen av själva lampan gjorde jag flera gånger ljusreflektionstester med färgkombinationer och mönster. Traditionellt ser man inte så ofta rött i kaklen, men för att få varmare och mer beskrivande ljus, kompromissade jag och istället för den vanliga kobolt blågula kombinationen använde jag rött och gult. De övriga yttre ytorna har jag lämnat som de är. Jag vill inte störa gipsets intressanta levande struktur som framhävs av den vita färgen i materialet.

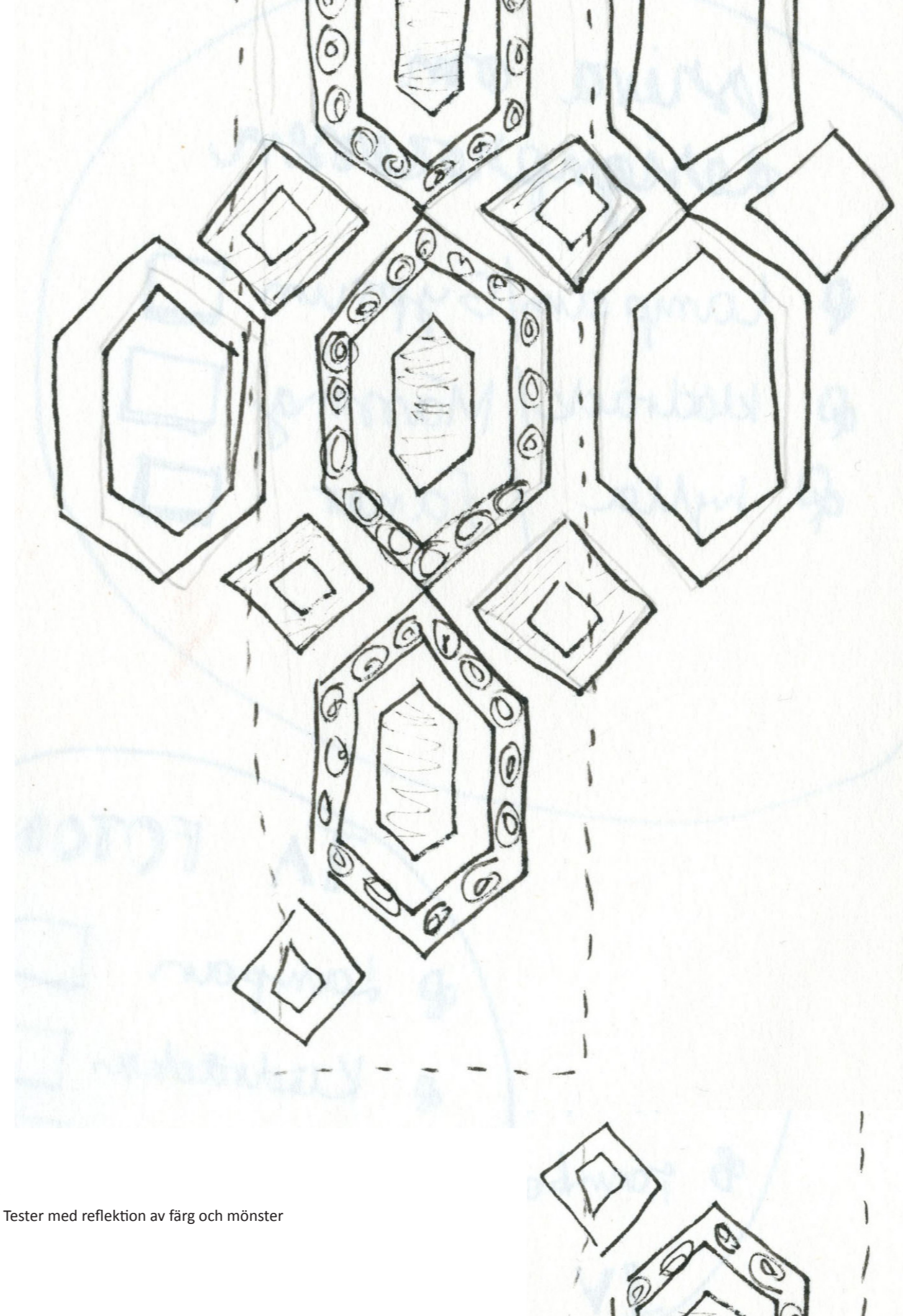

Konstruktionskiss ▲

Hålen för lampsladden tillverkad ▶

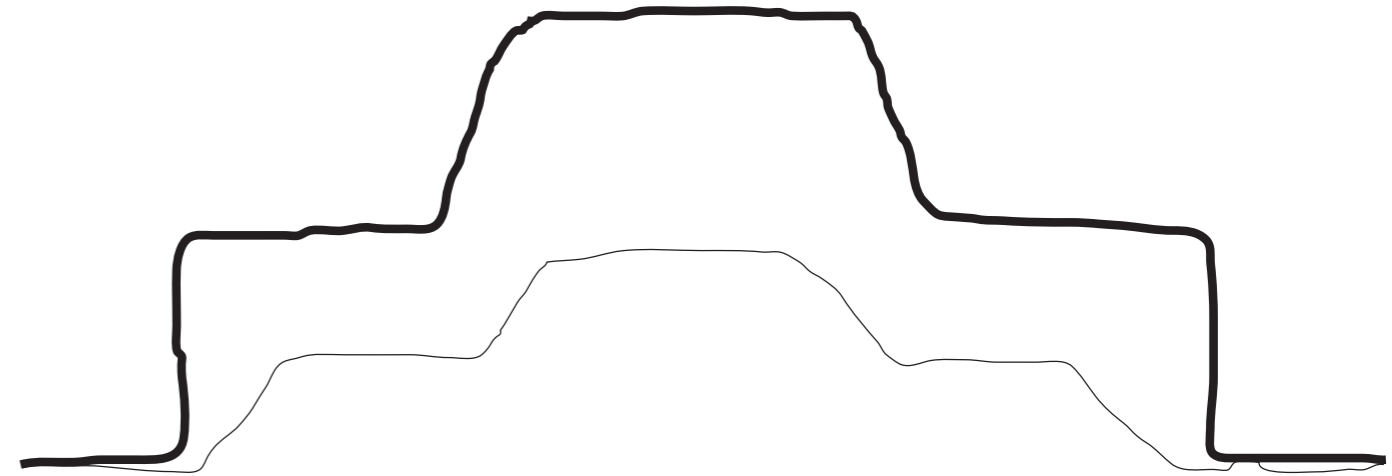
Mönster förslåg/prov

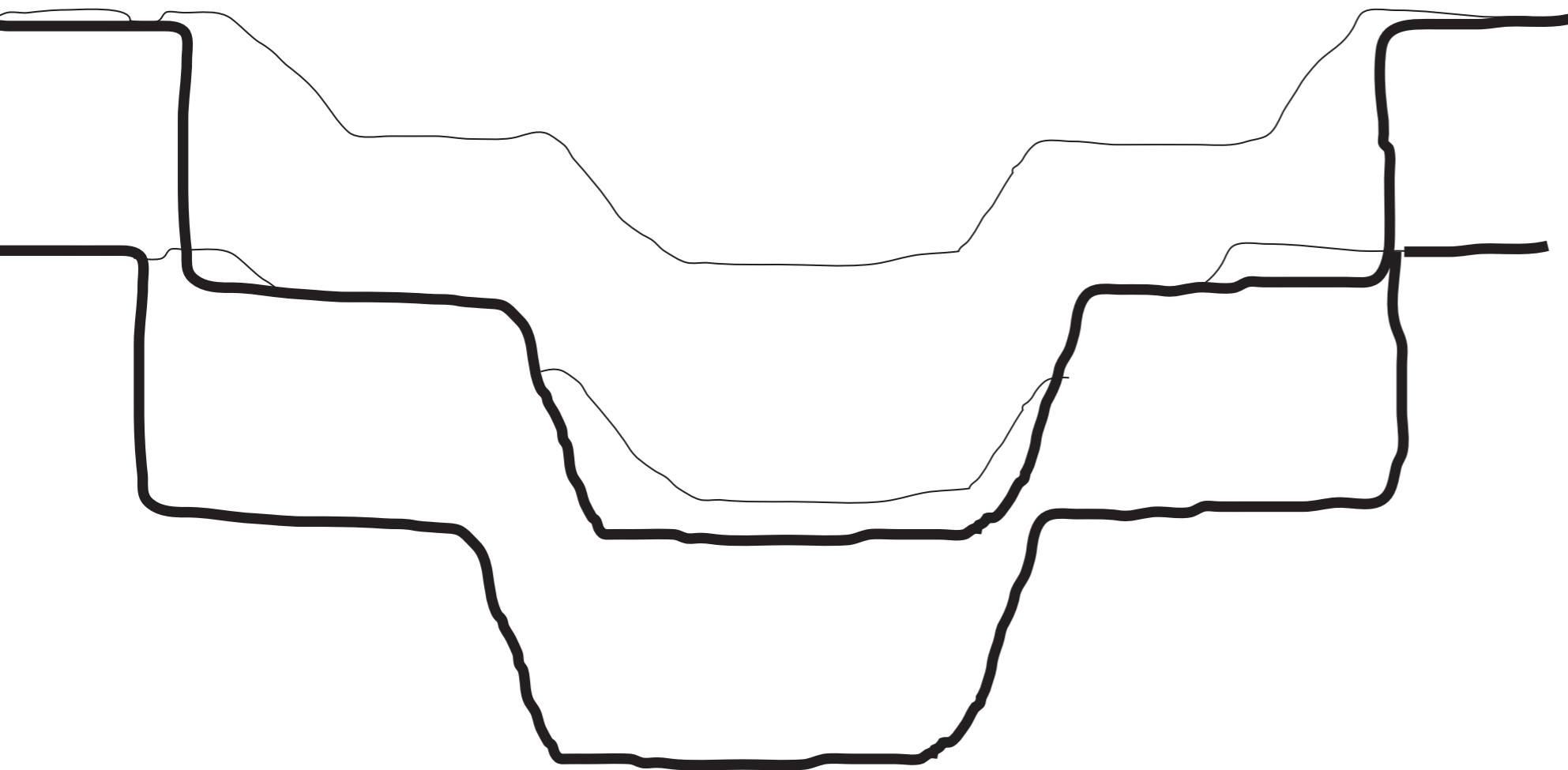
▲
◀ Tester med reflektion av färg och mönster

Den F ä r d i g a
L a m p a n

r i p p l e

“Ripple” klädhängaren inspirerades av patinering och Arts and Crafts-rörelsen. “Ripple” är ett engelskt ord för ljudet som kommer från vattnets vågsvall och skvalp. Man kan kasta sin halsduk över den och hänga sin jacka på den med en hängare eller på en krok. Precis som den brittiska kulturen är “Ripple” en blandning av det moderna och rustika.

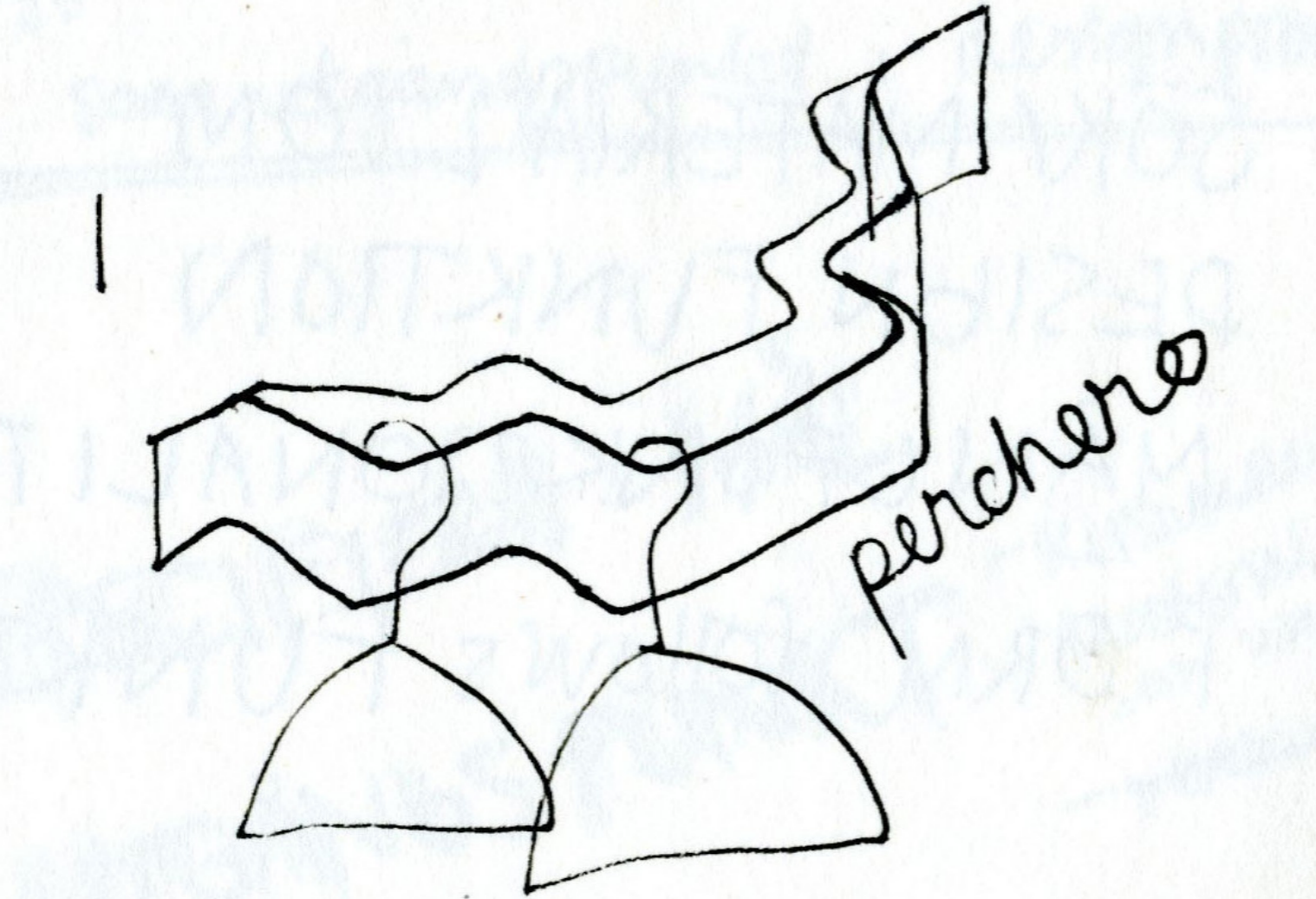

STORBRITANNIEN + M Ä S S I N G

Orsaken till att en metall skall representera Storbritannien är industrialiseringen, som jag i mitt huvud kopplar ihop med både landet och materialet. Med industrialiseringen började framtiden. Fast landet är hem för innovation och modernismen, ser man inte Storbritannien som ett designland.

Det finns säkert mer konsthantverkare än "rena" formgivare i Storbritannien. När jag tänker på brittisk design tänker jag på väldigt moderna saker i plast och metall men också 20- och 30-tals art nouveau stilen, som i Britannien började som The Arts and Crafts movement. William Morris, grundaren, ville kombinera formgivares och artesners arbetsroller och tillverka produkter som var både handgjorda och kvalitativa, men som alla kunde köpa, inte bara de rika. Visuellt kunde man identifiera rörelsens stil som följde funktionalismens principer, enkelt formspråk, men man kunde ändå hitta spår av hantverkskvalité i materialen. Dessa principer syns i den brittiska designen ännu idag. (Langley Sommer 1995, s.8 & s.12.)

Jag har alltid varit intresserad av Storbritannien. Varför? Språket och dess många charmiga dialekter, Jane Austen och systrarna Brontë, brittiska tv-serier, filmer och musik osv. Min

dröm är att resa runt hela ön och uppleva kulturen och naturen utanför huvudstadens gränser. Först efter det kan jag ta beslutet om Storbritannien är någonting för mig, om jag vill studera där.

Jag bestämde mig för att använda mässing, eftersom resultaten i patineringsexperimenten blev intressantare än på aluminium. När jag sedan läste in mig på materialet upptäckte jag att Storbritannien var en av de största mässings-tillverkarna på medeltiden. Mässingens betydelse som material växte under industrialiseringen och år 1832 kom en engelsk politiker och företagare inom den industriella branschen på en så kallad 60/40-mässing, vilken möjliggjorde tillverkningen av förmånliga metallplåtar och mässing avlöste därmed kopparplåtar. (Messinki, Wikipedia 2014.)

Mässing är en blandning av koppar och zink och det kan gjutas, svarvas, fräsas och lödas och det är starkare och billigare material än ren koppar. Färgen varierar med kopparhalten från rödbrun till gult, och från ljust till guldnyanser. Den används till allt från fjädrar till konsthantverk; lås, handtag, bleckblåsinstrument och andra instrumentdelar är ofta gjorda av eller innehåller mässing. (Mässing, Wikipedia 2013; Messinki, Wikipedia 2014; Metallcenter.fi, u.å.)

▲ Ideskiss: Klädhängaren.

◀ Ett hus i London.

Moodboard: KLÄDHÄNGAREN

PATINERING

Patinerering är ett sätt att färga metall. De tidigaste intresset för patinerering har hittats i klassicismen, i renässansens Italien och i Chindynastin i 1100-talets Kina. Patinerering sker vanligtvis under en lång tidsperiod när metallen är i kontakt med olika mineraler och smuts från naturen. I princip är patinerering korrosion av metall, på samma sätt som trä murknar eller ruttnar. Troligtvis har man hittat gamla föremål under jorden med en förstörd yta med starka färger, oftast gröna nyanser. Om patinereringen på dessa föremål har varit avsiktlig vet man inte, men de tidigaste metallarbetarna har säkert ansett det som en påfrestning. (Hughes & Rowe 1991, s.9.)

Till Storbritannien kom användningen av bronsering- och färgläggningstekniker för metall under de Great Exhibitions år 1851 och 1862. Både Tyskland och Frankrike hade exemplar av patinerade föremål på utställningen år 1862 och det visade sig att britterna var inspirerade av det vad de såg. Samtidigt började the Arts and Crafts, grundat av William Morris och hans krets. De varma, jordiga färgerna av bronsering och patinerering passade rörelsens enkla, nästan rustika former, på vilka också syntes bevis av hantverk. (Hughes & Rowe 1991, s.21.)

- ▲ Experiment med patinerering.
- ◀ ◀ En mässingbit i lockigt sågspån.
- ◀ Resultat med egen teknik på modellen.

Jag experimenterade med patinering för att välja mellan aluminium och mässing. Jag ville se hurdana ytor man får fram och på vilket material man får mer intressanta resultat. På mässingsplåt fick man fram mera färgändringar och tydligare mönster. Aluminium fick ofta bara rost eller svarta fläckar och på mässing dykte också grön-blåa nyanser upp.

Genom experimenteringen lärde jag mig tekniker med olika slutresultat. Till min hjälp använde jag ett fördjupande examensarbete (Shun Shih, 2013) från Lahden Ammattikorkeakoulu som handlar om patinering av metallsmücken. Jag hade inte tillgång till de olika kemikalierna som hon använde sig av, så jag improviserade och använde medel som kunde påverka metallytan och som man kan hitta i vanliga matbutiker, i hemmamiljön eller i hobbyaffärer.

För att patinera mönster på en metallyta är det vanligt att använda en så kallad sågspånsteknik. Med olika storlekars sågspån får man olika storlekars mönster. Sågspånen blandas med ett kemiskt ämne i en behållare, i vilken man sedan sätter artefakten. Från denna teknik utvecklade jag min egen; Jag strök salpetersyra på en fanerbit, som jag sedan satt på den yta jag ville få mönster på och täckte ytan med en plastpåse. Med denna teknik kan man inte förutspå slutresultatet helt eftersom fanerbiten suger in syran ojämnt och effekterna blir också starkare under tiden, även efter att man har tagit bort faneren från metallytan.

Det bästa resultatet får man genom att man låter fanerbiten ligga på ytan över natten och sedan tar bort den och låter ytan stå flera dagar, till och med veckor, före man sätter på skyddande ytbehandlingar. Ytan reagerar med luften och mönstren blir starkare.

Mässingsplåten blir i sin rätta form.

TILLVERKNING

Jag bekantade mig första gången med mässingsplåt under en valfri metallkurs som skedde före tillverkningen av den slutliga klädhängaren. På kursen provade jag på böjning av metallplåt och sedan tillverkade jag en modell av klädhängaren för att se hur materialet fungerade med formen.

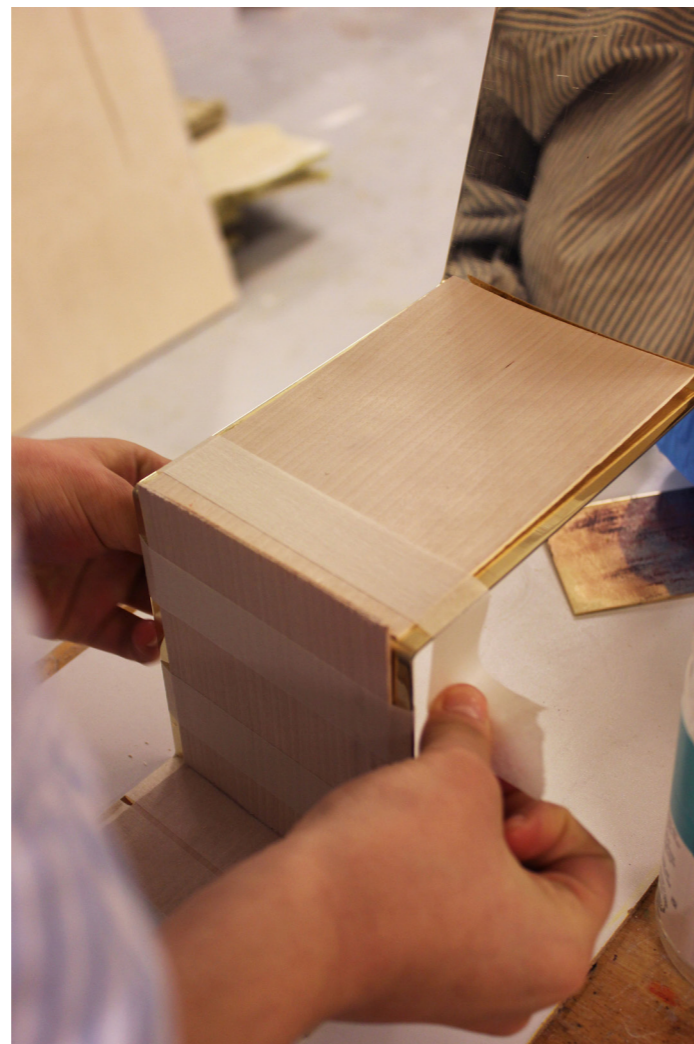
Till produkten har jag använt 2 mm tjock mässingsplåt som jag kunde skaffa färdigt skuren till rätt bredd och med lite extra längd, sedan var det bara att börja böja plåtbitarna till formen. Plåten som jag använde på kursen var under 1 mm tjock och därför lätt och väldigt böjbar, medan 2 mm plåt är betydligt tyngre och trögare men ändå relativt böjbart.

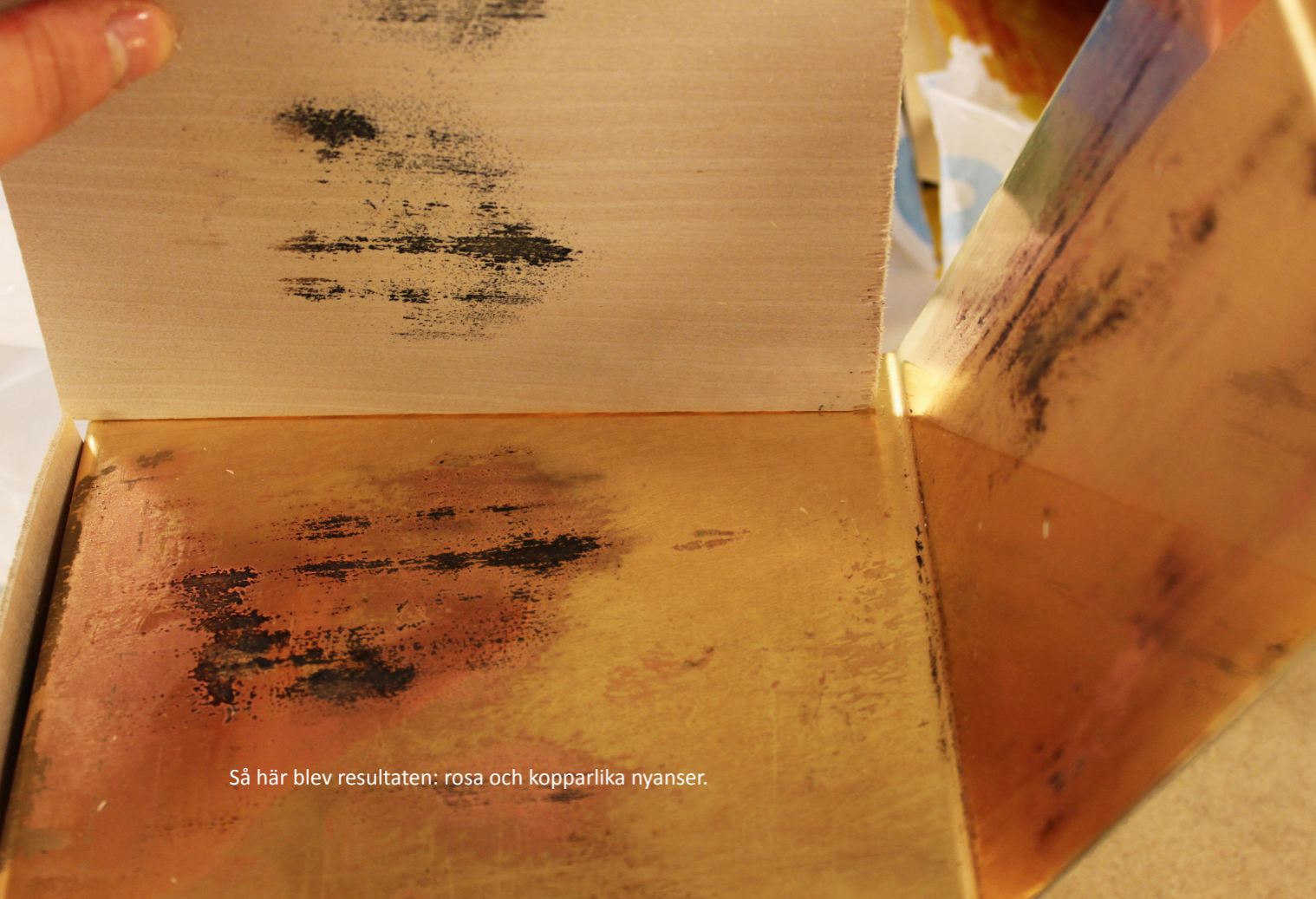
Tillverkningstiden för själva formen var kort och det som tog tid var patineringen. Före jag började patinera den riktiga formen gjorde jag ett test på en restbit av samma mässingsplåt. Denna testpatinering fick en helt annan färg än mina tidigare experiment: istället för gröna nyanser med några svarta kopparlika prickar, fick de påverkade ytorna en blandning av en kopparlik färg och rosa med lite svarta fläckar. Orsaken till detta var säkert att denna mässingsyta var renare än den som jag använde till mina tidigare experimentent.

Fast jag ursprungligen ville få fram gröna och blåa nyanser, tycker jag att de rosa nyanserna är fina. Utseendet är mer rustikt och varmt som passar med Arts and Crafts-stilen. Ett misstag som till och med passar bättre på den slutliga produkten och produkthelheten.

Jag valde att patinera bara delar av den främre ytan så att den glansiga mässingsytan också kan fungera som en spegel. Den inre delen av formen har jag polerat med slippapper som gav en söndrad yta. Jag böjde också krokar av restbitar som fästs på den inre delen för att underlätta hängandet av jackor. De olika behandlingarna och poleringar på ytorna ger intressanta kontraster till hängaren.

Så här blev resultatet: rosa och kopparlika nyanser.

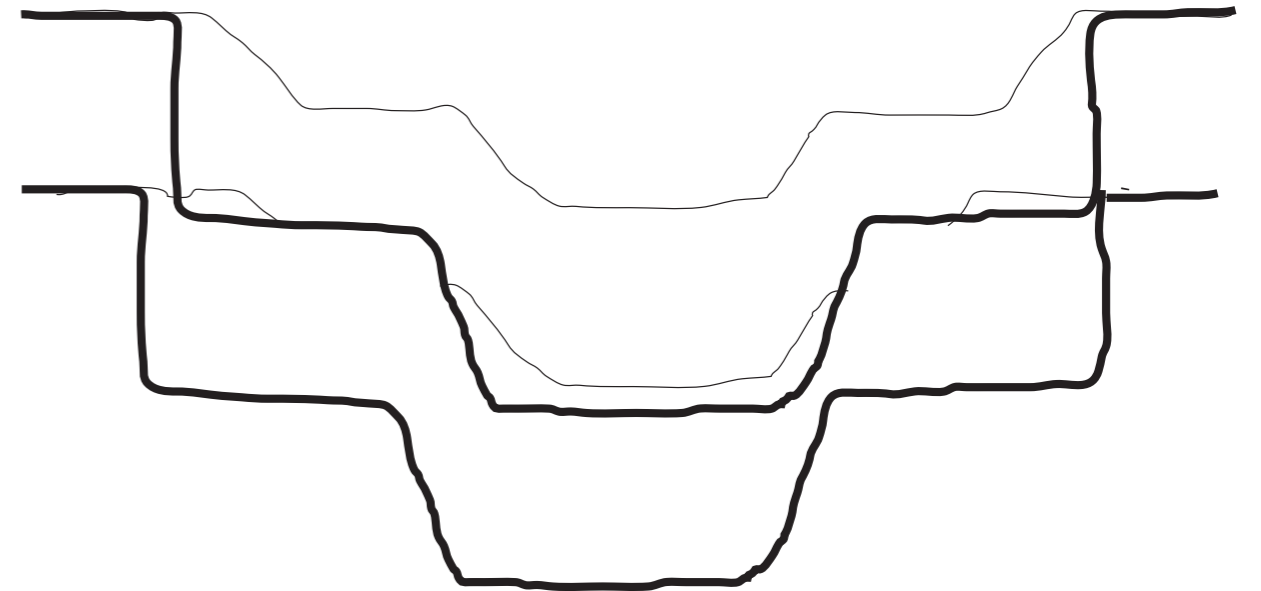

Bivax skyddar och framhäver patineringen.

Ytan behandlad med bivax: dimmig och charmig.

Den F ä r d i g a
Kl ä d h ä n g a r e n

2

3

Avslutning

Denna designprocess har varit utmanande, rolig och ibland frustrerande och väldigt tilltrasslad, men samtidigt givande. Jag har blivit mer säker på mitt sätt att arbeta och skapa saker: att gå på känsla, fråga efter andras åsikter för att sedan kunna bestämma och förstärka mina egna åsikter. Jag har också förstått att materialval och ytbehandling spelar en stor roll i mina arbeten.

Frågan om jag är en konstnär eller en formgivare kan jag inte besvara. Jag har uppfattat att jag kan tänka från båda sidor oberoende av situationen och uppgiften och göra olika variationer från konstnärligt till funktionellt. Detta är en styrka och jag borde sluta ifrågasätta mig själv hela tiden. Jag tycker om att vara båda så varför välja en?

När det kommer till de tre produkter och formen jag har skapat kan jag säga att jag är nöjd. På var och en produkt syns det precis det jag ville få fram. Man kan alltid hitta på saker som man skulle kunna ha gjort bättre eller noggrannare eller på ett annat sätt, men man kan inte fastna på dessa. Jag tror, eller jag vet att de visar vad min formgivning är, som kan beskrivas till exempel som en kombination av det konstnärliga och rationella

eller med fokus på material och ytbehandling, man får själv bestämma. Men om någon frågade mig vad min designfilosofi är, vad skulle jag då svara? Jag vill skapa någonting som är vackert och som väcker glädje, och någonting som tilltalar mig. Och om jag lyckas, tilltalar det också andra.

Vad händer i framtiden då? Jag ser utvecklingsmöjligheter i den å-liknande formen jag har skapat; jag hittar flera funktioner i den. En hel kollektion med denna form tillverkad i björkfaner? Det låter inte alls tokigt det heller. Formen är tillräckligt enkel och passar massproduktion om det är vad jag vill. Jag har fått mycket positiv feedback och blivit uppmuntrad till att ta detta vidare, kanske hitta en samarbetspartner eller börja tillverka själv. Jag måste åtminstone komma ihåg detta arbete i framtiden. Det här kan bli till någonting.

K ä l l o r

Litteratur

Dubois, M. & Vanackere, L. (1998). Licht/Light & Design. Kortrijk: Stichting Interieur vzw Interior Foundation.

Hughes, R. & Rowe, M. (1982 & 1991). The Colouring, Bronzing and Patination of Metals. London: Thames and Hudson Ltd.

Kava, R. & Vakkala, P. (toim.). (2004). Kipsi – Veistosten ja rakennuskoristeiden valmistus, käsittely ja hoito. Lalli Oy.

Kettunen, I. (2001). Muodon palapeli. Helsinki: WSOY.

Langley Sommer, R. (1995). The Arts and Crafts Movement. New Jersey: Chartwell Books, Inc.

Shun Shih, C.L. (2013). Metamorphosis – Patinated Jewellery and Exploration of Forms (Scholar Thesis). Lahti University of Applied Sciences: Institute of Design.

Österlin, K. (2007). Design i focus för produktutveckling. Malmö: Liber AB.

Internet

Metallcenter Finland Oy Ab. (U.å.). Tietoa messingistä. <http://www.metallcenter.fi/Messinki.aspx>. (Hämtat 21.1.2014).

Wikipedia. (2014). Messinki. <http://fi.wikipedia.org/wiki/Messinki>. (Hämtat 21.1.2014).

Wikipedia. (2013). Mässing. <http://sv.wikipedia.org/wiki/Mässing>. (Hämtat 21.1.2014).

Bilder

Foton s.5, s.8, s.17, s.29, s.31, s.45, s.47, s.54, s.57, s.67, s.69, s.73, s.77 & s.81-82 : Fotograf Camilla Kulmala

Foton s.35 & Bildkollage s.79 : Fotograf Kristina Lindqvist

Bildkollage s.37-38

1 : Fotograf Tessa Sundqvist

2,3 & 4 : Fotograf Camilla Kulmala

5 : Fotograf Sara Nyman

Bildkollage s.41-42

1,2 & 4 : Fotograf Camilla Kulmala

3 : Fotograf Sara Nyman

Bildkollage s.51-52

1 & 2 : Fotograf Camilla Kulmala
3 & 4 : Fotograd Kristina Lindqvist

Bildkollage s.56

1 : Fotograf Frida Forsman
2 & 3 : Fotograf Camilla Kulmala

Bildkollage s.61-62

Fotograf Camilla Kulmala

Bildkollage s.63-64

1: Fotograf Sara Nyman
2&3 : Fotograf Camilla Kulmala

Bildkollage s.85-86

1 & 2 : Fotograf Camilla Kulmala
3 : Fotograf Sara Nyman

Moodboard Hyllan s.33-34

1 : <http://design-milk.com/paimio-by-alvar-aalto/> (Hämtat 31.01.2014)
2 : <http://imgur.com/HXqilbL> (Hämtat 31.01.2014)

3 : ©Jussi Tiainen http://www.taidekappeli.fi/galleria_sisakuvia.html (Hämtat 31.01.2014)

4 : <http://www.wikigallery.org/paintings/329501-330000/329694/painting1.jpg> (Hämtat 31.01.2014)

5 : http://yritysmyynti.fiskars.com/epages/FiskarsB2B.sf/fi_FI?ObjectPath=/Shops/FiskarsB2B/Products/K005844 (Hämtat 31.01.2014)

Bilderna utan numrering : Fotograf Camilla Kulmala

Moodboard Golvlampan s.49-50

1 : http://www.bdbarcelona.com/images/g/g_Sillon_Leda_1.jpg (Hämtat 11.01.2014)

2 : <http://www.apparatu.com/wp-content/uploads/2012/05/pussel4web-520x693.jpg> <http://www.apparatu.com/projects/pussel> (Hämtat 11.01.2014)

3 : <http://www.apparatu.com/img/projects/PleatBox-marset.jpg> (Hämtat 11.01.2014)

4 : <http://www.pasunautre.com/tag/salvador-dali/> (Hämtat 11.01.2014)

5 : <http://pictify.com/139430/salvador-dali-biography-amp-painting-viuzza-art-space> (Hämtat 11.01.2014)

6 : <http://www.villalagoontile.com/history-of-encaustic-tiles.html> (Hämtat 11.01.2014)

7 : <http://www.apparatu.com/wp-content/uploads/2012/05/>

extrusion-3.jpg (Hämtat 11.01.2014)

8 : <http://www.mutdesign.com/portfolio/keidos/> (Hämtat 13.06.2013)

Bilderna utam numrering : Fotograf Camilla Kulmala

Moodboard Klädhängaren s.71-72

1 : <http://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/23.163.4a>
(Hämtat 31.01.2014)

2 : <http://www.etsy.com/listing/83739590/brass-geometric-triangle-pyramid-statues> (Hämtat 31.01.2014)

3 : <http://www.tomdixon.net/products/eu/lustre-light-square>
(Hämtat 31.01.2014)

4 : http://www.architecturaldigest.com/architecture/2012-04/thomas-heatherwick-interview-slideshow_slideshow_item2_3
(Hämtat 31.01.2014)

5 : <http://www.tomdixon.net/products/eu/etch-light-brass-flat-packed> (Hämtat 31.01.2014)

Bilderna utan numrering : Fotograf Camilla Kulmala

Alla illustrationer och skisser gjorda av Camilla Kulmala

